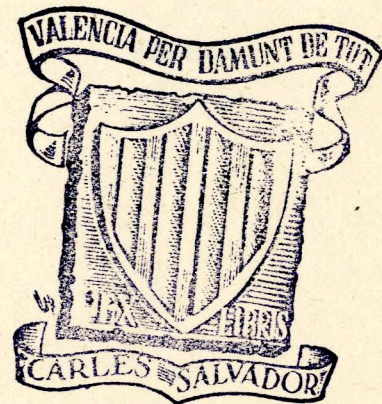

EL CUQUET DEL CERVELL

Farsa en tres moments

VALENCIA

1. ...

2. ...

3. ...

4. ...

5. ...

6. ...

7. ...

8. ...

9. ...

10. Quan podré viuré com cal viure.

11. ...

SÉNECA

12. ...

13. ...

Personatges

=====

Donya Ca^Tme de Ferrer

Donya Maria de Roig

Don Baltas^Sar Ferrer

Don Cosme Roig

Honorat, maitre d'Hotel

El Doctor Valentí

Practicant primer

Practicant segon

Criada

Criat

Xofer

Temps actual. Dreta i esquerra de l'autor.

El cuquet del cervell

PRIMER MOMENT

Som a les habitacions de l'arquitecte don Baltasar Ferrer, en un Hotel de primera categoria. Ha vingut ací amb la seua esposa donya Carme, després de l'escàndol que aquesta ha donat amb el seu amant, don Cosme Roig, metge, als ulls mateix de don Baltasar, el cervell del qual s'ha transtornat per tal motiu. Ha vixcut una temporada separat de l'esposa i ara no reconeix, amnèsic, la muller en la persona de la cambrera seua.

A la dreta, balcó a carrer ample i cèntric. Per ell entra i s'ou durant les pauses, l'estrepit i el soroll de la circulació urbana. A l'esquerra, porta del dormitori de don Baltasar, oberta. Al foro, porta d'entrada. Sobre una taula, el retrat de donya Carme dins un marc barroc de metall amb peu repeu. Sobre els sillons i les cadires, revistes, diaris, projectes arquitectònics en desordre...

E S C E N A

En alçar-se el teló no hi ha ningú a escena. Les ventalles del balcó són obertes i entren els sorolls del carrer: autos, tramvies, camions, etc. Són les cinc de la vesprada d'un dia de primavera. Molta llum natural.

Per la porta del fons apareix donya Carme que vestix l'uni-
forme de les cambreres de l'Hotel. Ve amb evident malhumor
extranyada de les habitacions i del rol que va a representar,
disgustada de trobar-se de vell nou davant de l'espós, per
primera vegada després de la separació. Pàl·lida i amb l'àni-
ma als peus. Es jove, d'uns trenta-cinc anys, de gestos i ac-
cions refinadíssims, ben educada. Entra a poc a poc amb po-
sat de distinció; el saló li gela els ossos i es gira al fo-
~~ra~~ ro en busca d'algú. Entra Honorat, maitre de l'Hotel, d'uns
cinquanta anys, vulgaríssim, que fa esforços per aparentar fi-
nor i elegància i que deixa endivinar estupidesa; quan és ri-
dícul ho és en altíssim grau; però, no és mai còmic: el seu
humor és tràgic:

En ser Honorat al centre del saló donya Carme, pausadament, va a un divà i es deixa caure sentada. Esguarda, trista, l'Honorat; alça els muscles i pregunta:

Carme.- I ara, què?

Honor.- Ara, senyora, a esperar. Don Baltasar i don Cosme no tardaran.

Carme.- Quin don Baltasar i quin don Cosme: Quina parella de cana... (Volia dir "canalles" i es traga la paraula)
Quina parella d'estúpids.

Honor.- Era precis, senyora, que vosté entrara ací quan don Baltasar no estiguera a les habitacions. La impressió, senyora meua, haguera segut perillosa per a ell i per a vosté. Don Cosme ja ho tenia tot previngut.

Carme.- I és don Cosme qui s'empenya a ser el director d'esta farsa... Comediant!

Honor.- Ja sap vosté, donya Carme que don Cosme no pensa en ningú si no és en vosté. Sàpia la senyora, supose la senyora...

Carme.- Sí, ja ho sé tot; ja ho supose tot. (Pausa. Sorolls del

carrer). Pero tanque eixos vidres... Quin soroll!

Honor.- A les seues ordes, senyora. (Tanca, ràpid, els vidres del balcó. Els sorolls entren ara esmortuïts). Servida, donya Carme? Voldria alguna altra cosa més, donya Carme?

Carme.- Què és això de donya? Ja no sóc donya. Sóc una fàmula de l'Hotel, una cambrera, una criada...una qualsevol...

Honor.- No se suggestione la senyora. Diu don Cosme que açò només serà per uns moments, per un dia...

Carme.- O per tota la vida.

Honor.- Don Cosme ho té previst tot.

Carme.- Un previsor...Un turmentador! I l'atre, un loco. I jo, una esclava. Quina treseta ens havem ajuntat!

Honor.- Donya Carme s'haurà de sacrificar uns dies per la salut de don Baltasar.

Carme.- Sí; vaig endivinant que he de sacrificar-me pel gust de Cosme. Per què vestir-me de cambrera quan sóc la muller de Baltasar, la muller d'un arquitecte famós en València? Què se proposa fer de mi? És que he de

sacrificar-me! Les dones ens havem de sacrificar sempre. Som les esclaves del deure i de l'amor; del despotisme i de la brutalitat; dels capritxos i...inclús del vici. Sí; dels vicis dels atres, de les desgràcies fisiològiques dels atres, no és això? Els hòmens estan tots tarats mentres que les dones tenim completa salut. Som allò que convé als hòmens. (Transició). Bé; no importen a ningú les meues coses. Pot retirar-se. (Pausa. Els scrolls arriben a molestar). Escolte, vindran junts?

Honor.- Sí, donya Carme; vindran junta els dos.

Carme.- Pareix mentira. (Gestos d'asquejament).

Honor.- Per què, donya Carme? I perdone que jo, senyora, que jo...

Carme.- Perquè aqò és, .. (Anava a fer judicis greus i es repensa). Retire's, faça el favor, retire's.

Honor.- Vaig, vaig. No vulle molestar, senyora. (Inicia el mutis). Però estaré a la mira. Com don Baltasar està... (Amb l'índex es barrena el pols dret).

Carme.- Sí, sí, loco. Ací tots estem tocats, guillats, com diria

una portera. Ell, no cal dir-ho. Jo, la senyora de Ferrer, vestint de cambra i actuant de cambra del meu propi marit, no sé si no estic tocada de l'ala. L'atre, proposant la comèdia, les comèdies, .. si n'estarà, de boig

Honor.- Ho fa per trobar la salut de don Baltasar.

Carme.- Caldria saber si és la salut del meu espós o no això que busca ell.

Honor.- Com a casa certa ho declara... Aquell dia terrible...

Carme.- Per Déu, senyor! Vaja. He demanat per favor que em deixi a soles. Vaja!

Honor.- Oh, perdone, senyora. No volia ser indiscret. Ací hi ha el telèfon... Avise la senyora... Als seus peus. Una senyora com vosté, l'esposa de don Baltasar Ferrer, el famós arquitecte...

Carme.- (S'alça nerviosa). Cavaller!!

Honor.- Sí, sí; no volia faltar-li. A vosté quí li ha de faltar? Vosté, la... la reina de la bellesa en aquell concurs...

Carme.- Açò ja és massa. Senyor! (Senyalant-li la porta i fent-lo anar).

Honor.- Ja sabrà dispensar-me, senyora.... (Marca el mutis).

Però el seu sacrifici em fa plorar... Em dóna llàstima !

Carme.-Oh! (Es porta les mans a la cara. Don Honorat fa mutis pel foro mosegant-se materialment la llengua per haver dit "llàstima"). Ha dit llàstima! Ja done llàstima! (Va a plorar i conté el plor ficant-se el mocador a la boca fet una pilota). Llàs-ti-ma! (Pel carrer passa un tramvia i tremolen els vidres del balcó).

Veus pel foro. Són de don Baltassar i de don Cosme que disputen. Donya Carme, en oir les veus, es refà i procura asserenar-se. Esposa en ordre el cabell i el vestit i espera, amb pose, d'espatles al foro, l'entrada del marit boig i de l'amant cínic.

Cosme.- Has de vore en mi la persona del metge...

Balta.- Quin metge no quin trenta-quatre. Tinc faena...vullc treballar... (Apareixen pel foro).

Cosme.- Passa, passa. No diràs que no em preocupe de tu. Ací tens una cambrera jove, bonica, diligent...

Balta.- Malaïdes les dones. (Avança. Esguarda atentament donya Carme. Se li il·luminen els ulls i els llavis, i, de repent, manifesta un accés d'odi. S'acosta a ella, pareix que li olore el coll i pregunta, sec) qui és? (Enorme expectació per si en la cambrera reconeix la seua

esposa). No vullic dones prop de mi. (Donta Caeme tremola d'emoció. Avança don Baltassar, l'agafa del braç, la fa girar a poc a poc fins que la seua cara fita la cara d'ella). ~~¿què fas tu ací,~~ en ma casa ?

Carme.- (Amagant la cara) Baltassar!

Cosme.- Compor-ta't; és una cambrera de l'Hotel que la Direcció ha posat al teu costat i no deus espantar-la.

Balta.- No vullic cap dona, ja ho saps. Una ne vaig tindre...

Cosme.- Baltassar, deixa't de coses que ja han passat. Una cosa certa és: que vius en un Hotel, que ací la senyoreta...serà la teua servidora, com una mare, com una muller...

Carme.- (A Cosme) Què et proposes?

Cosme.- La seua curació.

Balta.- És a dir que vosté serà una criada meua... Que me servirà, si és que servix per a alguna cosa... Com una mare, sense ser mare. Ja, ja. Com una muller sense marit. Sí, sí. Ja comprenc, ja comprenc...Serà millor sense casar-se, sense la bendició... Una donzella de les que diuen "per a tot". És aixina ?

Carme.- Ai, Cosme. Què et proposes?

Cosme.- Seguir la farsa i disimula. Cal recobrar la seua salut.

Balta.- Ja vos coneixíeu, vosatros ?

Carme.- Cosme, per Déu.

Cosme.- És precis que disimules.

Balta.- I tu, criadeta meua, me serviràs per a tot ?

Cosme.- Dignes que sí. Dóna-li la raó.

Carme.- Perque està loco li he de donar la raó. Perquè a tu et convé per als teus fins, que jo no conec. Què vols fer de mi ?

Cosme.- Vullc que sigues la salvació d'ell.

Carme.- Serà la meua perdició. (Transició). Però no t'eixirà bé !

Balta.- I tu, criadeta meua, em serviràs per a tot ?

Carme.- (Amb desfició que molesta a Cosme). Sí, per a tot.

Cosme.- Què dius, ara ?

Balta.- Ja, ja, ja! Valenta cotxina, valentes cotxines estan fetes algunes dones. (Carme va a plorar i prepara la pilota del mocador. Cosme amenaça per darrere de don Baltassar). Valenta cotxina està feta la meua senyora. A vore? (Ràpid, va a donya Carme. Augmenta l'espectació. Les ànimes estan sospeses d'un fil que va a trencar-se. Ell agafa la cara de donya Carme, la gira cap a la llum i la mira fit a fit amb ulls que salten. Ella tanca els ulls de por. Li tremolen els llavis i tremola tota ella). No, no; perdone. Vosté és una bona dona. (Actes respiren). Vosté té cara de santa. Vosté tanca els ulls quan un home la mira i la desitja. (Abatiment). Aquella, la meua dol-

ça Carme, la meua desvergonyida esposa, no. Tu, no ho saps? (A don Cosme). La meua senyora és una mala dona. M'enganyava! (Amb veu fosca i gest d'odi).

Carme.- No m'ha reconegut?

Cosme.- No; és amnèsic.

Balta.- Jo tenia una doneta... Blanca com la lluna... Fina com una palma... Fina! Fina com la més viciosa de la terra. (A crits).

Cosme.- Baltassar, que espantes la senyoreta. Què importa a ella la teua dona?

Balta.- Tens raó, tu. (Mofant-se) La senyoreta! No li importa res. (Seriós). Però, m'importa a mi, senyor doctor. M'importa a mi i dic les coses per a mi i no per als altres. (Ràpid a donya Carme). Vosté servix per a tot?

Carme.- (Puplica amb els ulls a Cosme i aquell amb l'esguard l'amenaça). Don Baltassar...

Baltase Bé, bé; vas a servir-me en seguida. Despulla'm. Lleva'm la roba.

Cosme.- Però què li demanes? Això és un despropòsit.

Carme.- Ai, Baltassar! (Amb angúnia).

Balta.- Ho mane jo. No mane jo de mi? Deixa'm fer, metge de... (Fa un gest d'asquejament). Què saps tu? Vullc una dutxa.

Cosme.- Això, sí. Te convé una dutxa. Senyoreta, podria preparar una dutxa

d'aigua freda? (A donya Carme). Després el ficarem al llit.

Balta.-- Al llit? (Donya Carme inicia el nutis cap al foro). Escolte, com li diuen a vosté?

Carme.-- (Que s'ha girat lentament). Car... (Cosme s'espanta).

Cosme.-- Carlota.

Balta.-- Escolte, Car...lota. Faça'm ~~la~~ la mercé. Avise una atra cambrera. No em prepare vosté el bany. Seria vergonyós que vosté, Car...lota, haguera de preparar-me la dutxa. (Carme plora). No, no; avise, toque el timbre. (Carme toca el timbre). Vosté em servirà millor. Com aquella esposa que jo tenia, blanca com la lluna, bonica com no n'hi havia una atra (Carme s'engul les llàgrimes).

Cosme.-- Però home, quin interés tens a fer plorar esta jove. Has de calmar els nervis...

Balta.-- Quina cançó me cantes? Escolta, Cosme, doctor Cosme, doctor Injecció.. Escolta... Saps que Carlota m'agrada?

Cosme.-- (Amb alegria). Què vols dir?

Balta.-- No res; que m'agrada i prou. Tu saps que quan un home diu que li agrada una dona ja se sap que és allò que li agrada de ella i per què li agrada. (Transició). Carme em va enganyar. En qui? Misteri! No ho sé; però m'enganyà i vullc tornar-li l'engany. Per què no he d'enganyar-la jo? Sí, sí. Em servirà Carlota. Carlota!

Carme.- Senyor... (Molt humil).

Balta.- Vine, vine al meu costat. Més propet, encara. (L'agafa del braç). Tu podries ser la meua medicina. (Exaltant-se). Perquè si tu fores una dona sense... dignitat; si tu fores una dona d'eixes que cauen i volen alçar-se i no poden perquè estan voltades de perills... Perquè si tu hagueres estat ^{als} braços del vici i vullgueres vindre als meus arrepenida, Carlota, jo te perdonaria i encara podríem ser feliços. (Baltassar la solta i Carme quasi cau desmaiada).

Cosme.- T'estàs portant molt malament. Estàs abusant de les bondats de Carlota. Sigues caritatiu.

Balta.- Les bondats d'esta jove? Tu patixes quimeres. Les debilitats, voldràs dir. Jo sé les meues, però no les d'ells. (Transició). El cuquet! (Espectació). Ací, ací! (Pel cap). El cuquet del cervell! (Cridant i agafant-se el cap amb les dues mans). El cuquet! El cuquet!

Honor.- (Des del foro). Han cridat els senyors?

Carme.- Un bany d'aigua freda de repent.

Honor.- Al moment, senyora. (Mutis).

Cosme.- Anem, Baltassar, al quarto de bany.

Balta.- Tu i jo? Ca! Carlota vindrà en mi. Perquè Carlota, escolte: jo tenia tinc, un cuquet al cervell. I és que... Mire, Carlota... (La pren del

Cosme.- No abuses, home, de Carlota. Què li importa a ella?

Balta.- Quan inútil eres, home sense enteniment. Però quan inútils són els metges per a curar les malalties del cor. Escolte, Carlota: jo tinc un cuquet al cervell. Perquè jo estudiava molt, moltíssim. La meua esposa és...era un poc més jove que jo i jo estudiava, treballava, per a ella, per a què triomfara, per a que vestira bé, per a que fóra feliç...

Carme.- Déu meu! (Interiorment).

Balta.- I jo tinc un cuquet...

Cosme.- Però home, deixa't estar de contalles, ara. Tens la dutxa preparada.

Anem.

Balta.- Tens raó, tu. Anem.

Carme.- Quin suplici, Senyor! (Interiorment).

Balta.- Carlota, anem al quarto de bany.

Cosme.- Deixa-la estar.

Balta.- Vullc que vinga. (Imperativament).

Cosme.- No anirà.

Balta.- Fer què? Què qui és ella? Què qui eres tu? (Exaltant-se més cada moment). Qui serà eixa...dona? Total, alguna desvergonyida...

Carme.- Déu meu!

Balta.- Algun pendó. (Esglaiat pel que ha dit queda mut).

Carme.- Oh!

Balta.- (Amb temor). Jo he dit un pendó?

Cosme.- Desgraciadament has dit una enorme falsedat.

Balta.- Jo no havia dit mai cosa semblant d'una dona... Jo no sabia quina cosa era ser un pendó; però ella em va enganyar... Ella que era més bona que el pa.

Carme.- Jo no puc resistir més, Cosme. Trau-me d'ací.

Cosme.- No pot ser.

Carme.- Les seues paraules me maten. Deixa'm marxar.

Cosme.- Impossible.

Carme.- Tens el cor molt negre. (Estreny les dents i els punys).

Cosme.- Calla't.

Balta.- La dona é mobile... (Cantant). Ja, ja, ja... (Rient). Ella!

Carme.- Trau-me d'ací, Cosme. T'heu suplique...

Cosme.- No.

Carme.- (Amorosa i suplicant). Per què, Cosme ?

Cosme.- Perquè vullc curar-lo.

Carme.- Senyor! És un gran martiri (Plora i ofega el plor amb el mocador fet una pilota).

Balta.- Qui plora ?

Cosme.- Estàs espantant la Carlota. Aixina no tindràs ningú que pare compte de tu.

Balta.- Pobreta! Plores per mi? Si em tens por, asserena't. (Pausa. Els sorolls del carrer no minven). Si jo no tinc ràbia a les persones. (Li pren la mà). Pobreta Carlota; pobreta. (L'acarícia). Si tu no tens ninguna culpa. No plores. Em tens por? (Cosme va retirant-se cap a la porta del foro. Amb els ulls, Carme li demana que no la desempare; ell, amb un gest li ordena submissió).

Balta.- (L'abraça molt suaument. Ella tremola. Té por de quedar-se sola amb el seu marit). No tremoles! Sóc jo qui t'ha fet plorar?

Carme.- Déu meu! (Cosme fa mutis i tanca la porta del foro).

Balta.-

Balta.- (Molt amorós després de cerciorar-se que estan sols). Carme!

Carme.- Ai! (Moguda com per un resort s'aparta. Ell la té agafada d'una mà i no l'amolla).

Balta.- Que tu eres igual que la meua Carme, Carlota. (Molt delicadament la fa sentar en el divà).

Carme.- Senyor, que este patiment em servixca de penitència!

Balta.- Pobreta! Com ella! Déu sap, Carlota, quin mal home te féu infeliç. (Pausa i sorolls). Jo, no; jo, no mai. Tu saps bé qui sóc jo. Sóc un arquitecte, un home que sap alçar un palau en la imaginació... i en la realitat. Nosatros, Carlota, ... Nosatros sabem inventar, conce-

bir grans mentides i sabem portar-les a la realitat, fent-les palpables, plàstiques. Una gran mentida és l'Amor, Car...lota, i nosaltres, hòmens, un bell edifici de l'Amor. I és un palau tan gran i tan admirable que bé cap dins del nostre cor. Jo una vegada vaig edificar un temple a una dona que s'anomenava Carme...

Carme.- Permetixca'm, senyor, que m'interesse per la seua dama i per la seua obra.

Balta.- Diques, Carlota, digues.

Carme.- Com era el palau i com la seua enamorada?

Balta.- La més perfecta de les ~~mauws~~ obres del meu ingeni per a la més malvada de les dones.

Carme.- I per què li'l dedicà?

Balta.- Era ella la mentida de les meues il·lusions feta carn. Jo vaig voler una dona de línies perfectes, i així era Carme. Jo volia una dona puríssima, per a mi soles... i no fón així. El temple caiqué a terra...

Carme.- (Seguint la frase)...i es pot reconstruir una altra volta.

Balta.- Com?

Carme.- Trobant una altra dona que tinga iguals belletats que la primera i que al mateix temps siga, en absolut, de vosté a soles. (Sospira).

Balta.- Tal volta... Si fóra possible trobar-la...

Carme.- I trobant la mateixa Carme però arrepen-tida...?

Balta.- Dius arrepen-tida? Bah! El vici no pot tornar-se virtut?

Carme.- Potser que Carme no siga una viciosa; Com fón que Carme va engan-nyar el seu Baltassar? Ha penetrat el marit en el cor de la dona per a comprendre la caiguda de l'esposa? Qui podrà dir millor que la mateixa Carme com caigué i perquè pecà, (Va a plorar, però la pilota del mocador ho evita) i com ha sofrit ja el castic i com tracta que li siga perdonat? Ja ha estat escoltada la seua defen-sa? Ha volgut escoltar el marit enganyat les paraules d'ella que diuen així: "Mata'm, marit meu, que jo sóc la culpable. Mata'm i proporciona'm una dolça mort però siga després d'oír-me. No vullgues destruir un llibre abans no el tingues ben llegit..."?

Balta.- Jo, Carlota, no puc perdonar la meua Carme.

Carme.- ¿I si Déu ja la té perdonada?

Balta.- Jo no sóc Déu.

Carme.- Però l'home se semblarà més a Déu quan més just siga.

Balta.- Però jo sóc com Déu m'ha fet.

Carme.- Déu és perfecte i l'home aspira a la perfecció.

Balta.- Jo, no, Carlota. Jo no sóc perfecte. Ja ha vist com el doctor Cosme Roig diu que jo estic loco.

Carme.- Carme tampoc no serà perfecta i per això haurà caigut en el pecat

I vosté ¿sí que ha segut bo per a ella?

Balta.- Sí!

Carme.- ¿No recorda vosté si tractava la Carme com a una esclava?

Balta.- No ho era, d'esclava. Tenia tota la llibertat.

Carme.- ¿Vosté sap si Carme no havia estat enganyada pel seu marit?

Balta.- En veritat li dic que no fón mai enganyada.

Carme.- No vull dir això, no. Senyor, doneu-me llums! Vull dir si Carme no havia estat mai defraudada...

Balta.- Ah, Carlota. No, no. Defraudada ¿en què? No mai, Carlota. No mai. Jo diria que eixos són raonaments de dona viciosa, Carlota.

Carme.- No, no, Baltassar. No és això lo que m'jo vullc dir. Déu meu, si ara m' sóc jo la persona transtornada i ell és la persona normal! Vullc dir... Sí, això és... Vullc dir si el marit li dia la veritat quan assegurava a la muller que l'Amor era la cosa més sublim de la vida. ~~Enhor~~ que les hores d'Amor són les de major ventura possible i que és l'Amor la màxima glòria que entre les persones pot aconseguir-se...

Balta.- Exacte.

Carme.- (Desillusionada). Quina crueldat la dels hòmens si en mostar una taronja a un infant i dir-li: 'Això és la fruita més dolça del món, tasta-la' 'li la retiren, amaguen i neguen! ¿Com és que els

hòmens no volen comprendre que si li diuen a la dona que ~~h~~ l'Amor és la glòria terrenal la dona vullga tastar la dolçor i les ventures que han de constituir la seua més completa felicitat? I és que la veritat en molts casos és un ganivet de dos talls que no és convenient usar-lo massa sovint... (Ampaga la cara entre les mans)

Balta.- Pobreta! Ja pensava jo que Car...lota era una dona amargada per la vida. Pobreta! Pot ser que a tu també t'ha enganyat l'Amor. Quin home cruel et va arrancar la innocència? Quin dolor et farà obrir les roses de l'arrepentiment...? (S'agafa el cap). Ara! Ací! El ~~cuquet~~ cuquet-

Carme.- Baltassar! (Esglaiada, es posa dreta).

Balta.- És el cuquet, Carlota; és el cuquet del cervell. Escolta'l. Posa l'orella ací ^{ala} vora del meu cap. Com rosega!

Carme.- Si no és possible!

Balta.- Com que no? El cuquet! I com rosega! (Pausa). Ah; ja no rosega tant. (Pausa). Fa aixina. (Imita amb les dents i les ungles el rosegar d'un animalet). Aixina, aixina. No t'has adonat que tinc un cuquet al cervell?

Carme.- I com és possible que dins del cervell tinga un tal animalet?

Balta.- Sí, sí, El tinc...

Carme.- I com ha entrat?

Balta.- I com ha entrat l'Amor al meu pit i ací dins em crema i em dóna glòries i desesperances?(Pausa i sorolls).Aquella Carme...(Tornen a estar esseguts al divà).Jo estimava en deliri la meua Carme.Jo li tenia una confiança cega. Em volia tant! Al seu voler corresponia jo en la meua estimació i en el meu treball.Un dia...Un dia traçava jo els plans d'una obra estapenda: el remat de la més bella torre de la ciutat.Era un deler meu terminar el poema gòtic plasmat en pedra.Dibuixava i calculava resistències...Un soroll vaig sentir al meu costat.Em gire,apartant els ulls de la faena, i allí damunt del tauler vaig veure un cuquet que es bellugava.Es-guardí els seus anells i vaig somriure. Em fea tanta companyia ! Continuí el meu treball sense voler esclafar-lo.Carme estava per la casa,dins les seues habitacions,apartada totalment de mi.I el cuquet,al meu despatx,mirant com jo treballava.Animalet!Simpàtic animalet que em fea companyia. I treballava jo en gran entusiasme, content de saber-me acompanyat,quan va passar al meu paper,onejant de goig,olorant la tinta,els compassos del dibuix,passejant per la meua ideal torre ciutadana...Jo,ni respirava.Quin silenci dins la casa! Jo ni movia els dits.Però ell,el cuquet,va vindre als dits per besar-me'ls,per besar el tiralínies.Un bes!L'animalet

havia fet més que no ningú dels meus amics, dels meus admiradors, més que la meua mateixa esposa... Quin goig! Però dins l'habitació del costat hi ha unes veus apagades... un moble que ^{li}cuix... De sobte, un esglai al cor em fa incorporar; cau violentament a terra el tauler, entre ràpid al meu dormitori i...

Carme.- Ai! Calla! (Amb esglai).

Balta.- ~~Balta~~ ^{Ella}, la meua dona... (Amb veu sorda).

Carme.- No digues més. (Suplicant).

Balta.- La meua dona... i un home!! (Afermant les dents).

Carme.- Prou! Prou!

Balta.- "l'home que fuig i ella... ella... Blanca com la lluna...

Carme.- No, no. Prou. Eixes coses no s'han d'explicar. (Tapant-li la boca).

Balta.- Fuig, tu! (Apartant-la violentament).

Carme.- He dit prou i prou! (Enèrgica).

Balta.- Sí. És cert. No s'han de dir. Però Carme és una...

Carme.- Baltassar! (Suplicant).

Balta.- Carme és... un pendó!

Carme.- No; això, no!

Balta.- És ~~una~~ ^{una}... (Agafant-la dels braços l'aparta violentament).

Carme.- No! No! No! (Molt digna). que sap vosté qui és Carme! Què sap vosté

qui és la seua dona! qui és Carme? (Flora). Pausa i sorolls al carrer). Carme dolenta! Per què dolenta? Pobres dones que hem de ser males a la força, per la coacció dels hòmens, per incomprensió o per deliris, per la sola voluntat dels hòmens... (Flora).

Balta.- Flores. I tu plores? Carlota! Carlota! (L'atrau amorosament). Per què eixes llàgrimes? Potser esta història meua et recorda la teua història? També tu, Carlota, has trobat el teu marit en una atra dona? Desgraciada! (Com un déu de l'Olimp). Però tu no tens com jo, el cuquet dins del cervell, aquell animalet que des de la taula de treball saltà al meu cap i ací dins el tinc nit i dia rosegant-me a poc a poc l'enteniment. (La té mig abraçada).

Carme.- Solte'm, senyor. Deixe'm. No vullc servir-lo més. Busque's una atra cambrera...

Balta.- És el cuquet del dolor que me rosega...

Carme.- Don Baltassar, deixa que marxe desseguida...

Balta.- És el desengany que clava les seuas ungles...

Carme.- Jo aniré pel món pobra, abandonada, abatuda, sense calor ni consol, per carrers de pobles inconeguts; allà on ningú sàpia el nom de les persones que m'han fet desgraciada, allà ploraré els meus arrepeniments. I demanaré la caritat d'un tros de pa i la caritat d'un drap per a cobrir les meues carns pecadores.

Balta.- Ah, Carlota! Eres tu massa bonica per a què en el tros de pa no vullguen donar-te una alcovina d'Amor.

Carme.- Si és aixina, si és que els hòmens no han d'ofedir-me atra cosa sino sensualismes repugnants; si és que tots volen fruir dominats per la luxúria, és que tots vostés són uns malvats, uns hipòcrites de la talla del meu marit i de l'amic del meu marit, els dos hòmens que van dir-me que l'Amor és el cel que s'aconsegueix en les mans.

Balta.- I tu eres casada... Casada! Tu també eres casada... (Molt a poc a poc) Hauríem de vengar-nos nosatros dos. Tu, del teu marit; jo, de la meua muller. (L'abraça dolçament). Una venjança original, Carlota. Sí. Nosatres dos farem del nostre dolor una vida nova, feliç si és possible.

Carme.- I què? Olvidaria vosté la seua dona volent-me a mi? (Incrédula).

Balta.- Per què no? No tens tu una gran necessitat d'olvidar la teua vida passada?

Carme.- Però viuríem enganyant-nos una atra volta.

Balta.- ¿què és la vida si no una verdadera mentida?

Carme.- Certament; una illusió és la vida, don Baltassar. Vosté estimaria la Carlota perdonant-li el passat?

Balta.- Tinc tanta necessitat de calor d'esposa!

Carme.- En veritat li dic que la illusió és la sal de la vida .

(Resolta). Sí; viurem junts. Arribarà un dia ^{en} que ens voldrem molt.

Balta.- Oh, alegria! Carlota, tu eres l'instrument de la venjança.

Carme.- Sí, don Baltassar. Vengue's. Carme... fón molt mala.

Balta.- Ah, la Carme!

Carme.- Ella l'enganyava per la seua pròpia voluntat.

Balta.- En qui? Dis-ho.

Carme.- Sí, sí; li no diré. Vullc que ho sàpia. Per a que òdie la Carme. Pera fer impossible una reconciliació en ella.

Balta.- Però i qui és ell? (Tot nerviós i amb els ulls desencaixats).

Carme.- És preci's que creixca al pit de vosté el desig de la venjança.

Balta.- Però qui és? Dis-ho!

Carme.- Un amic de vosté.

Balta.- (Cavillant). Un amic?

Carme.- Ínim.

Balta.- Els amics no enganyes, Carlota. Qui és?

Carme.- Calma, Baltassar, calma. Anem-nos-en llunt. A on no ens coneguen. Ja li ho diré tot. Els conec ben bé a tots, Baltassar. Carme era molt mala. Però jo sóc Carlota. Vosté serà... Baltassar, no. Baltassar ha desaparegut ja del món. Antoni, Manuel... un nom qualsevol. Un atre nom, un atre que no siga el de vosté.

Balta.- Sí, sí. Perdre la personalitat. Ser un atre home. Començar de nou la

vida .Tornar a nàixer.Tens talent,tu,Carlota.Tu tens talent
(Amorós).Si jo t'haguera conegut de jove en lloc de conèixer la
Carme...Nosatros dos,possiblement haguérem segut feliços.

Carme.- Sí,segurement.Però deixem,olvidem ara la Carme.Ella s'ha mort.

Balta.- S'ha mort? (Estranyat).

Carme.- Com si s'haguera mort.Hui,per a nosatros,s'ha mort Carme.No es
parle mai més d'aquella dona.i...vosté,també mort.

Balta.- Mort jo?

Carme.- Com si s'haguera mort. Convinguem-ho aixina. Vosté és Lluís.

Balta.- Lluís. Llu-ís.És un nom bonic.Tu tens talent,Carlota.Tu tens ta-
lent.Un bes.Vullc besar-te. Vullc que em deixes pendre una po-
queta ^{d'}illusió.(La besa en el front.Carme sospira profundament).

Carme.- Repleguem les nostres coses de l'Hotel,Lluís.(Dinamisme).

Balta.- Sí,repleguem-les.

Carme.- Depressa.(Molt de dinamisme).Apartem el passat.(Repleguen llibres
revistes,fotografies,etc.).

Balta.- Però els llibres i les revistes vindran en nosatros.

Carme.- Sí.i els dibuixos.Els plans.Has trencat projectes.Quina llàstima

Balta.- ¿I este retrat de la Carme?(Per una foto batant gran que hi ha da-
munt d'uncentret).

Carme.-Fora.Llança-la.Una vida nova comença ara.

Balta.- (Amb la foto a les mans i contemplant-la). Però... no pot ser, Carlota. Crec qu no va a poder ser.

Carme.- El que, no pot ser?

Balta.- El que jo no siga jo. (Ha dubtat massa). Jo no sóc Lluís, Carlota. Jo no podré ser mai eixe Lluís que no és al món.

Carme.- (Esglaiada perquè ha comprés). Però...

Balta.- Perquè jo no deixaré de ser jo mentres ací, al cervell, tinga el cuquet que a tothora me recorda: "Baltassar, la teua dona, ... Un dia de Primavera..."

Carme.- Ja, ja, ja! (Plorant i rient al mateix temps). Ja està!

Balta.- Te'n rius? Fas la burla?

Carme.- No, no; no són burles. El cuquet? Però si això no serà cap dificultat. Però viure feliços nosatros dos...

Balta.- El cuquet del cervell és tota la meua personalitat i jo no puc prescindir d'ell.

Carme.- Pots prescindir d'ell. El cuquet!... Es trau del cervell.

Balta.- Olvidant?

Carme.- Més que olvidar, Lluís. Es llança fora. És fàcil, és fàcil, això.

Balta.- És fàcil! (Subjugat per l'afirmació rotunda).

Carme.- Sí. Se fa un foradet al cap, ací. Un foradet xicotet per on puga

passar la mala cosa. EN vore la llum l'animalet traurà la boqueta. Després, el cap... (Seguix plorant i rient) Li ensenyarem una miqueta de menjar... el cridarem... serà un animalet molt manset... creurà que va a besar la mà, el tiralínies de l'artista... eixirà ell per la seua pròpia voluntat i el tancarem dins la capseta de vidre de l'aïllament per a que ens deixe viure als dos ^{en}tranquilitat, sense els records dolorosos de la vida passada... (Flora).

Balta.- Carlota, Carlota. Si jo t'haguera conegut abans d'ara...

Carme.- Ànim, Lluís. Ànim! Hui naix per a nosatros un sol de festa/nem.

Balta.- Ves dient, Carlota. Digues-me Lluís, que és un nom que m'agrada, que té una música transparent i agradosa. No mai més Baltasar. Ai, si t'haguera conegut abans d'ara!....

Honor.- (Per a la porta del foro). Don Baltassar, la dutxa està preparada.

Balta.- No cal ja la dutxa. Pot retirar-se.

Carme.- Senyor; i pot dispondre de les habitacions des d'avui.

Honor.- Se'n van? Què passa?

Balta.- Senzillament això, que ens anem.

Honor.- No comprenc els motius. Està el senyor molt delicat de salut... Don Baltassar no deu voler dir...

Carme.- Li pregue el nomene don Lluís i no don Baltassar.

Honor.- Don Lluís?

Balta.- Efectivament. Jo sóc don Lluís. Don Baltassar s'ha mort.

Honor.- Don Baltassar està de broma...

Carme.- És don Lluís. Un rendiste, un senyor ric, molt ric, que li agrada la seua cambrera, que quasi quasi està ja enamorat d'ella i que se l'endú. No res més. Jo sóc una dona malcasada, sense amor de marit, sense fills, i que potser li agradarà viure en companyia d'este don Lluís. i ja no hi ha altra cosa.

Honor.- Però... (Amb dos ulls com dues taronges).

Carme.- Li pareix una immoralitat? Ai, senyor meu! No hi ha més remei que admetre immoralitats per a viure tranquils en este món.

Honor.- Jo em pensava... No comprene...

Carme.- Sàpia vostó, i així ho haurà de dir als amics nostres, que la cambrera de don... Lluís és l'amiga de don Baltassar. No faça astoraments. El món està ple de parelles de vida incomprensible, i viuen i una més... Perquè nosatros no podem casar-nos. I viurem bé perquè ja som casats. És extrany tot això, no? La vida ens obliga a acceptar estes extranyeses.

Balta.- Tens talent, Carlota. (Transició). Senyor, ajude'ns a replegar les co_

ses: la roba, les fotos...

Honor.- (Ajudant). I quants records s'enduran d'ací!

Carme.- Té raó. Ens en durem massa records d'ací. Vols, Lluís, que ens deixem els records a una vora?

Balta.- (Sodrient i comprensiu). Potser aniria bé, això.

Carme.- Deixem-ho tot, Lluís. (Exaltant-se). Abandonem el lastre. Vida nova!

Honor.- (A Carme). Què vol dir?

Carme.- Silenci. (Il·luminada). Destruïm el passat. Que unes noves ales ens porten al palau de la ventura.

Balta.- Tens talent, Carlota, tens talent. Anem-nos-en.

Honor.- Però...

Cosme.- (Pel foro). Què passe?

Carme.- Ell!

Balta.- Cosme, amic meu! (Obri els braços per a abraçar-lo).

Cosme.- Baltassar! Carme!

Balta.- Carlota, este és aquell amic meu que un dia...?

Carme.- (Molt serena). No, don Lluís, no. Este senyor no és aquell amic de vosté, perquè vosté, a este, no el coneix encara. Este senyor viurà, segurament en l'hotel i, segurament també, s'haurà equivocat d'habitació.

Senyor, (A don Cosme) està vosté perdonat i pot retirar-se tot seguit sense necessitat d'excuses de ninguna classe...

Honor.-- O estan locos tots o ho estic jo. (Mutis pel foro).

Cosme.-- Senyora... Perque supose jo que vosté vol que ~~yo~~ se li parli d'esta manera. Senyora; ni jo m'he equivocat d'habítació ni és menester que fem comèdies ridícules. El senyor a qui vosté anomena don Lluís és el meu amic i client don Baltassar Ferrer, arquitecte, malalt d'una malaltia nerviosa produída per un excésiu treball intel·lectual a qui tracte ara com a metge especialiste... I vosté, senyora, que ací no és més que una ...cambraera o criadaeta, no podrà tallar-me les passes ni com a metge, ni com a amic...

Carme.-- Només una criadaeta...?

Cosme.-- En efecte; una criadaeta.

Baltase Carlota és ara la meua amiga.

Cosme.-- Què?

Carme.-- Que jo sóc, encara que vosté no puga comprendre-ho, ni que li degam cap explicació, l'amiga, l'estimada, l'amant, de don Lluís. Som nosatros dos els qui hem determinat quina classe de relacions volem tindre sense necessitat d'intervenció de falsos moralistes ni de cínicos autèntics. (Plantant cara a don Cosme).

Balta.- Carlota meua. (Posant-la entre els seus braços).

Cosme.- Burles i inconveniències, no, Baltassar. Endur-te la teua criada...
no mai.

Carme.- (Amb ferresa). No mai?

Cosme.- He dit que no mai.

Carme.- S'oposaria vosté?

Cosme.- M'oposaré, coste el que coste.

Carme.- Ja, ja, ja. (Riu per burla).

Cosme.- Mira, Car...

Carme.- Carlota. Sóc Carlota i res més que Carlota. (Tallant-li la paraula per a que no diga "Carme").

Cosme.- Carlota per a sempre? No ho conseguirà vosté. (Carme s'asseu al divà).

Balta.- Per què t'assentes? És que ja no vols vindre en mi?

Carme.- Sí, sí. És clar. Entre vosté als dormitoris. Replegue vosté totes les nostres coses. (El porta a la dreta).

Balta.- Vindràs en mi desseguida?

Carme.- Sí. (El fa entrar dins les habitacions i tanca la porta).

Cosme.- Veig que el domines per complet. (Extranyat del comportament de don Baltassar).

Carme.- Tu diràs. (Molt altiva).

Cosme.- Carme! (Apassionat i somrient).

Carme.- Alto, eh? (Detenint-lo amb el gest). I a certa distància. Tu, allà i... quiet. No he fet eixir el meu marit per escoltar-te, sino per a que m'escoltes.

Cosme.- Però...

Carme.- Ni noves declaracions d'amor, ni gestos de doloria. Carme, la teua Carme, ha desaparegut per a sempre. Hi havia una donya Carme que va faltar al seu marit més per vanitat que per estimació i d'aquella senyora no queda més que una dona que respecta i es fa respectar; que olvida una passió i que té un dret que vol acomplir: el dret de la fidelitat.

Cosme.- És impossible. El nostre amor...

Carme.- Calla...

Cosme.- L'amor ens unix.

Carme.- Dignes que era la sensualitat.

Cosme.- Estàs al meu cor, com sempre.

Carme.- Com sempre! És el teu cor que necessita d'eixes emocions de torpidud. He sofrit molt i ara ja no sé on comença la ~~brutat~~ bondat i on les males accions. He sofrit molt i sé com són les llàgrimes d'amor i com és l'egoisme dels hòmens.

Cosme.- Carme, tu desvarieges.

Carme.- Oh, cínic que tens agafada a l'ànima la grapa dels set pecats capitals. El món i les persones són per a tu uns joguets que han de moure's a la teua voluntat. Et creus omnipotent, avassallador, davant la dona crèdula. Pel teu gust malaltís faltares la repectabilitat d'un amic teu. A què colps de mentides aconseguires... # ellò que recordar no caldria. Has volgut enfangar-me i el dol més gran, més sublim que el goig de la carn, m'ha salvat.

Cosme.- I els nostres juraments?

Carme.- Quant has jurat en fals! I seguint les teues farses m'has fet canviar de nom i de posició social. La senyora donya Carme de la societat burgesa ha estat transformada en una vulgar cambrera, en una simpàtica fregaplats... Ara sóc una jove de vida dubtosa; no és això el que te proposaves aconseguir? Ja està. El meu marit, mig loco i mig amnèsic, no reconeix en la seua cambrera a la seua muller. Moments magnífics per al pillastre. Aprofitar-te volies i que fóra Carlota, ja que no donya Carme, la teua amant. Baltassar, naturalment no donaria importància a les aventures amoroses d'una criada. Cínic! Eixe és l'enamorament del doctor Cosme? Cínic!

Cosme.- Però si tot ha estat fet per tu. Jo ho he fet aixina per a què no

te separares del teu marit. Quan fàcil m'era haver-lo enviat a un manicomí. Jo, però, necessitava cuidar-lo estant tu al seu costat. Ell, llunt de tu, quedaves més lliberta. Te necessite per a ell i per a mi. Després d'aquell dia...

Carme.- El dia de la meua desventura.

Cosme.- Després del que va passar el nostre amor subsistix. Per damunt de la nostra voluntat persistix. I el sacrifici és per a mi que podent apartar l'estorb deixe que la locura em robe hores d'amor.

Carme.- Ah! ~~no~~ És el marit qui roba hores d'amor a l'amant? Cínic!
I la teua dona?

Cosme.- Com si no existira.

Carme.- Però no t'ha eixit bé la treteta. Preferixo ser Carlota que no tornar a fer mofa de la bondat de la teua esposa i de la innocència de les teues filletes.

Cosme.- Deixem ara la meua família.

Carme.- Sí, vullc respectar-la. (Transsió). I ara, prou. Ara, veste'n. Pot eixir ell i no responc dels meus nervis. Ves, ves. Olvida perquè és preci's que olvides a qui ja no te perteneix.

Cosme.- És la darrera paraula?

Carme.- La darrera i ^{la} sagrada. (Amb tota sinceritat i fermesa). Ves-te'n!

(Pausa. Cosme s'acosta a ella suggestiu i dominador).

Cosme.- Està bé. El que tu digues serà sagrat per a mi. Ni que ho hagueres dit feia falta. La teua decisió és una porta tancada que no puc franquejar o una porta oberta el pas per la qual no intentaré. ~~Has~~ Has dit prou... i prou! Dius que me'n vaja i me'n vaig. Sóc esclau i obedisc. Si m'envies la mort... moriré i a gust. Si me deixes en vida, si em perdones l'existència, siga com a castic d'haver-te enfada^t. Terrible castic. He de pergar la meua pena... recordant-te. Qui puguere olvidar, però, en absolut! No saber ja que eres viva, no saber que has estat als meus braços, no saber de tu ni si havies naixcut... Oh, felicitat! No recordar res. Per a mi, home normal, tal cosa no és possible. Perguera jo la intel·ligència i sense tu fóra jo un sant, un benaventurat, un home... com el teu home.

Carme.- Què vols dir?

Cosme.- No vull ^{dir} dir res fora del que dic, Carme. Pense que els anormals viuen bé en companyia dels anormals.

Carme.- Beneïda la meua anormalitat si en ella vixc feliç.

Cosme.- Potser no t'enganyes.

Carme.- Ja estem en la psiquiatria.

Cosme.- ¿I qui em diu que tu no eres un cas clínic?

Carme.- Ja és massa això. Calla!

Cosme.- Però si és que tu te manifestes! Te decidixes a viure sense personalitat i en companyia de qui tampoc no la té. Ell, ahir, era don Baltassar, avui és don Luís. Tu saps ben bé que ell no pot deixar de ser l'arquitecte enganyat. Odia la seua esposa. Està enloquit i estàs procurant que t'odie més. El teu comportament és gravíssim. Estàs sembrant-li manies que te portaran a una mala fi.

Carme.- Eixes deïncies han de salvar-me, han de purificar-me.

Cosme.- Pensa que com a loca podria assassinar-te.

Carme.- Seria el càtic. Justíssim càtic.

Cosme.- Injust, perquè havent deixat de ser Carme ja estàs suficientment castigada si és que l'amor ha de castigar-se.

Carme.- Carme fón dolenta.

Cosme.- Si estàs arrepentida estàs ~~seu~~ perdonada i salvada.

Carme.- I vols que torne a pecar.

Cosme.- Vullc que no continues un sacrifici inútil.

Carme.- Sacrifici convenient.

Cosme.- Per Baltassar, ~~so~~^{no}, perquè és home inconscient. Per tu, tampoc perquè eres una màrtir.

Carme.- Ah, mil voltes cínic! Eixa és la teua glòria, el que jo siga màrtir.

Cosme.- Teua és la glòria, que ben vullguda eres per mi.

Carme.- El teu amor ha estat la meua perdició.

Cosme.- Jo entenc que era el teu orgull de dona que triomfa.

Carme.- No em recordes el passat.

Cosme.- Vivies envejada i admirada...

Carme.-...dels sensuals que com tu despullen les dones en ~~l'ambició~~ els ulls

Cosme.- Tampoc ara et ~~lliur~~urars d'ells. La teua persona atrau els hòmens. Te desitgen per allà on passes. I vivint com vius seràs per a tot el món l'ament d'un loco. No tens remissió, no. L'apartar-te de mi és caure en una vulgaritat que la teua educació no pot permetre. (S'acosta a ella). Diran de tu que eres una dona del carrer que s'aprofita de la malaltia de don Baltassar... i el pecat serà major tot vivint en el teu espós. Tindràs als ulls dels que no te coneixen una vida indigna.

Carme.- Eres la tentació. Marxa. Te demane que t'envages.

Cosme.- Resol la teua vida, però no a cegues. (S'acosta més). Pensa en el passat. Recorda'l per a preparar el pervindre. Recapacita... i decidix-te. (Agafant-la d'un braç i parlant-li amb veu baixeta). Pensa quina cosa te convé més. Sense pressa. No t'amoïnes... Sense pressa..

Carme.- Ai, de mi! (Interiorment). Viure en esta ciutat ja no me serà possible.

ble.

Fugir o morir, Senyor:

Cosme.-- (Abraçant-la suaument). Tranquilitza't. Tin calma...

Carme.-- Solta'm. (ix del seu estat de somni).

Cosme.-- Carmeta! Carmeta meua! (Apassionadament).

Carme.-- Solta'm! (Forcejant).

Cosme.-- Calla! Si jo te vullc... (intenta besar-la).

Carme.-- No, no!

Cosme.-- Fem les paus. (Vol besar-la)..

Carme.-- Fuigi! Cridaré! (Apareix don Baltassar a la porta de l'esquerra sense ser vist).

Cosme.-- El bes del meu amor. Tin. (L'ha besat sense que ella ho vullguera. Felina i somrient de ràbia s'aparta d'ell mirant-lo fit a fit i esvarent les mans pels braços d'ell fins arribar a les mans. Ell somriu triomfador).

Carme.-- Gràcies. Ara ja ho veig tot clar. (quan s'asolten les mans ella es-
campa els dits i ràpida li venta una galleta al temps que diu:)

Canalla!!

Balta.-----

Balta.-- (Avançant amb un maletí) Carlota. (Amb molta fredor).

Cosme.-- Oh!

Balta.- què passa?

Carme.- Perdone'm, don Lluís. El senyor, que no volia creure que s'havia equivocat d'habitació... i jo... és clar... les dones com jo... les criades que no tenia cultura... les que no saben tractar els cavallers si no és a bofetades...

Balta.- Però tu, en veritat, no eres el doctor Cosme, aquell amic meu que...?
(Amb actitud d'amenaça).

Cosme.- Jo... sóc... (Dubtant si és convenient dir la veritat. A poc a poc i d'espatles fa camí cap al foro).

Carme.- Ho, no, don Lluís. Este senyor no és don Cosme, encara que ho parega. Este és un atre... que se sol enganyar d'habitació... (Transició)
Senyor ofés, pot anar-se'n. Sense explicacions, sense excuses... Se li perdonen. (Se senta al divà).

Cosme.- (Ja en el foro i somrient a Carme). Tu no pots ofendre'm. (Mutis).

Carme.- (S'alça i va a don Baltassar). Vosté, don Lluís, si ara vol castigar la meua intemperància, la meua escasa educació...estic als seus peus. (S'agenolla humil).

Balta.- Ho he vist tot. Volia besar-te. (Carme plora). Alça't, Carlota, alça't. Eres brava. Tu sabries defensar el meu honor. (L'alça i l'abraça dolçament). Quina diferència de tu a d'aquella Carme de les meues desesperances.

SEGON MOMENT

La mateixa decoració del primer acte. L'habitació de l'esquerra està oberta i amb molta llum interior de tal manera que contrasta amb la penombra de l'escena. L'ambient és d'angoixa, dubtes i temor. Els personatges mentre no s'exalten tenen un to de veu apagat i profund.

...

Donya Carme, nerviosa, va del divà a la porta del dormitori i torna, sospira, esguarda la capseta de vidre que hi ha damunt la taula i dins la qual hi ha un cuquet viu, una oruga, brut de sang. Quan s'alça el teló està asseguda al divà.

Carme.- Ai, senyor! (Interiorment. Sospira).

Honor.- (Entrant pel foro). Senyora, ja està?

Carme.- Sí, ja està feta la farsa. Ara, que ens ixca bé.

Honor.- Aixina siga, senyora. Els meus desitjos...

Carme.- I els meus, també.

Honor.- I no s'ha queixat?

Carme.- De què?

Honor.- Ah, sí; clar, l'anestèsia.

Carme.- Diga la farsa i serà més cert.

Honor.- Sí, sí; perdone. Ja no recordava, però... no li han trepanat...

Carme.- No li han trepanat res; però sí que li han trepanat. Com sinó li hagueren tret el cuquet del cervell? Ací el té vostè com a demostració. (Assenyala la capseta que hi ha a la taula).

Honor.- És veritat. El cuquet. Ah, i quin animalet tenia el senyor dins del seu cap. (Contemplant l'animalet de la capseta).

Carme.- Està brut de sang.

Honor.- Sang de don Baltassar?

Carme.- No, no. Sang de don Luís. Per a vostè, per a mi i per a tots, ell és don Luís. També per a tots, el cuquet eixe és el que tenia dins del cervell. És precís que ell ho crega aixina.

Honor.- És precís?

Carme.- En absolut.

Honor.- La mentira...

Carme.- La mentira és la veritat. Ha passat sempre; encara que siga una volta més...

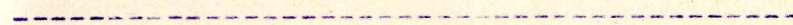
Honor.- No; si jo volia dir això mateix, senyora. Quines coses! (Pausa).

I sí que marxem?

Carme.- Sí, marxem. Jo voldria que fóra ben llunt.

Honor.- Creu, senyora, que no els olvidaré mai.

Carme.- Que més desitjaria jo, que m'olvidaren; que en esta ciutat es perguera la memòria de l'arquitecte enamorat i l'esposa desventurada. Marxar llunt on la distància siga una boira que ens faça més distants encara. ¿No és veritat que ací, en esta ciutat vora la Mediterrània hi ha massa claror per a ser felices certes persones? La nostra carn transparenta i qualsevol esguarda, per a bé o per a mal, les nostres ànimes. Massa claror; la llum ens fa murmuradors, entusiastes de la paraula àcida... que sé jo quantes coses!

Doctor.- (Ix per l'esquerra. Vestix la bata blanquíssima dels operadors).

Xissst... Xissst... (Reclamant silenci). Més baix. Parleu baixet.

Carme.- Ja desperta?

Doctor.- Ara començarà. Només fa un moment que hem acabat. L'embenen, ara, els ajudants. El passarem al llit. En despertar voldrà beure. No li done ni gota d'aigua, ni molla de pa. (Fren seient). És perillós.

Carme.- Estarà alguns dies al llit?

Doctor.- Hores tansols, potser. Si no s'alça avui, millor. No hi ha res a dir.

No obstant, si vol , pot apar-se desseguida. Demà estarà sa i bo.
Dem simulat bé l'operació. I el cuquet?

Carme.- Ací està. (Amostrant-lo dins de la capseta de vidre).

Doctor.- Conserve'l bé. que el veja ell, que el contemple. que estiga segur
que li han tret del cervell el cuquet que el turmentava. I així,
li passarà la mania. És a dir, així tindrà la mania que ja està bé.

Honor.- És engenios tot això. Els metges fan de nosatros tot lo que volen.

Carme.- Gràcies, doctor, gràcies. Vosté ha volgut col·laborar a favor de la
pau del meu esperit.

Doctor.- I que no s'escape mai ni mitja paraula referent a dubtar de la re-
alitat d'esta operació. L'única veritat pública és que avui se li
ha fet una trepanació.

Carme.- Quantes veritats, doctor, són només veritats públiques, realitats
exterioris.... La superveritat és a dins de l'individu...

Doctor.- I això dóna tristesa al seu cor, veritat, donya Carme?

Carme.- Naturalment, dóna tristor haver de viure a impulsos d'enganyis i d'ir-
realitats que són les veritats que més admet la gent.

Doctor.- La ficció, la mentira i la hipocresia són ja com tres grans vir-
tuts sense les quals no es comprén com ens pugam relacionar els
hòmens civilitzats. El qui sistemàticament vullguera portar la ve-

ritat a flor de llavis el tractariem de boig. Som mentirosos per educació. Les veritats les fem eixir del cor a la boca quan ens sentim poetes; la vida, la necessitat de viure en pau, ens torna mentirosos de repent. Tot això és trist, no? Qui sap mentir té guanyada la mitat de la seua pròpia glòria. (Pausa). Mentixca a don Baltassar, mentixca. Ara, ja no té el cuquet al cervell. Mentixca-li, donya Carme, mentres ~~se~~ siga convenient. I marxem d'esta ciutat. I simule passions inconegudes. L'amor de donya Carme passà. Donya Carme és ja morta. Mentira, tot. Vesté, ara, és Carlota. Una altra mentira. I ell, don Lluís, estimant la Carlota creurà ser feliç...

Carme.--Certament, doctor.--La veritat assassina i la mentira cura els dolors espirituals.

Honor.--Sí, però t'engana.

Doctor.--Cert. Però queda la hipocresia que és un gran defecte moral que assegura les cordials relacions humanes.

Honor.-- Aixina no podrem creure en res.

Doctor.--De les veritats terrenes només allò que convinga creure, senyor, per a poder viure en tranquil·litat. I ara el que convé creure és que a don Lluís li hem tret el cuquet del cervell. (Mutis per l'esquerra).

Carme.--Eixa i no atra és la veritat, ara.

Honor.--Eixa és la veritat que se dirà a tota la dependència.

Carme.--I la que dirà la premsa. I tota la gent. Ens convé per a viure feliços.

Honor.--Si ho volen aixina, aixina serà. Senyora, si manava alguna cosa...

(Saluda amb una inclinació de cap).

Carme.--Pot retirar-se. (Honorat fa mutis pel foro. Carme, per l'esquerra).

Maria.--(Pel foro. Com ve de la llum no s'hi veu i es detura a la porta.

En avançar apareixen per l'esquerra els practicants amb ferramentes d'operar, paquets de cotó en pèl, etc.). Perdoneu-me, senyors.

Practi. 1.--Senyora...

Maria.--I donya Carme?

Practi 2.--Al capçal del llit del malalt.

Maria.-- Està molt malet don...?

Practi. 1.--Tant com tot això, no, senyora...

Practi. 2.--Jo crec que ens hauríem de reservar-nos el pronòstic.

Practi. 1.--Sí. Senyora, pronòstic reservat. No podem dir res.

Practi. 2.--És una manera discreta de no comprometre's ni els metges ni els malalts.

Practi.1.-Als seus peus, senyora. (Fa una reverència).

Practi.2.-Senyora... (Reverència).

Maria .-Moltes gràcies, senyors.

Practi.4.-Bona nit. (Mutis foro).

Practi.2.-Bona nit. (Mutis foro).

Maria .-Açò té un aire de misteri... (Avança i observa l'habitació il·luminada col·locant-se dins del feix de llum. Va vestida molt elegantment; però de negre. El gest i les accions anuncien dolors i llàgrimes. De sobte es fa endarrere, fins a la paret).

Doctor.- Tornaré. (Apareixent per l'esquerra).

Carme.- Tardarà? (Darrere d'ell).

Doctor.-No, vindré més tard. Potser a mitja nit, potser abans.

Carme.- Quan desperte?

Doctor.-Amostre-li el cuquet.

Carme.-Ai, Déu meu!

Doctor.-És precís. Ànim! Senyora... (Acomiadant-se).

Carme.- Doctor... (Acomiadant-lo. Mutis el doctor pel foro). Ai, Déu, i què fort me castigues. (Amb un sospir, sincerament, i amb dolor).

Maria.- (Des d'un racó i quan Carme anava a fer mutis per l'esquerra) Dona Carme...

www.-

Carme.- Qui és? (Es queda parada, erta).

Maria.- Jo sóc, donya Carme. Una esposa adolorida...(Amb humilitat).

Carme.- Vegem clar. (Va a l'interruptor i encén el llum). Vosté?

Maria.- Jo. Vosté, donya Carme, no esperava la meua presència.

Carme.- No. Efectivament, jo no podia esperar en este "hotel a la senyora esposa de don Cosme Roig...(Molt nerviosa).

Maria.- Ja pot vore. El meu dolor em porta...

Carme.- I bé. (Pausa. Les dues senyores abaixen la mirada a terra. Volen parlar i no s'atreuixen. Per fi:) Prenga cadira.

Maria.- Si me permetix...

Carme.- Prenga cadira. Jo no sé si vosté busca a Carme o bé a Carlota, perquè, ara, jo no sóc més que una criada, una cambrera de l'hotel, una... qualsevol. O bé si busca...

Maria.- Donya Carme...

Carme.- ... O bé si busca el seu espós o el meu marit o el meu amant. El meu amant és aquell que abans era el meu marit. Del meu antic amant, donya Maria, del marit de vosté jo no puc dir-li res. No res! Si ha suposat trobar-lo al meu costat, ha estat una suposició falsa, una suposició vana. Perquè ell, per a sempre més, ha sabut perdre totes les consideracions que jo li tenia.

Maria.- No entenc...

Carme.- He estat clara encara que vosté me creguera cínica.

Maria.- No sé, donya Carme, si encara se mofa de mi, després d'haver tren-
cat, d'estroçat, el meu matrimoni, la meua casa.

Carme.- No hi ha burla ninguna. Davant de vosté jo he pres el banderí de
la sinceritat. De don Cosme només vullc dir-li que és un es-
tu-
pid. (Molt remarcad).

Maria.- Però...

Carme.- Prenga cadira, senyora. O si no, regire les nostres habitacions. I
molt de compte, eh? Trobarà un home ficat al llit. És el meu senyo-
ret Lluís. El meu marit Baltassar s'ha transformat en el meu senyo-
ret Lluís. Jo no tinc perquè atendre ni estimar cap altra persona.
El seu Cosme...

Maria.- (Exaltant-se). Encara se burla vosté després de tanta mortifica-
ció. M'ha robat l'home i en ell, l'amor. La tranquil·litat i, en ella,
llargs moments d'afecte per a les meues filletes... És tindre el
cor dolent, pervers, per a usar davant de mi un llenguatge equívoc,
barrejant l'espós i l'amant, llenguatge que repugnaria qualsevol
dona del carrer.

Carme.- Parla vosté formalment ?

Maria.- No, no; jo no deguí parlar mai en eixe to de correcció a qui és l'amant del pare de les meues filles.

Carme.- Té molta raó, senyora. Seguíxca, que açò ja m'interessa. Podríem ara parlar de la meua vida passada. Poder escoltar de la boca que va malair-me els dicteris d'un cor destroçat. Vosté em té odi, justament i eixe serà el meu goig ara, Vore florir d'eixos llavis tot el sant odi d'una dona massa temps resignada. Oh! Haver mort i oir acrituds en lloc de responsos... És un plaer que els difunts no poden disfrutar i que jo li pregue, donya Maria de Roig, que jo li exigixc ara, morta ja, i en plena vida...

Maria.- Esta senyora està loca. (Interiorment).

Carme.- (Sentant-se). Vinga ací al divà. Tindrè el gust de vore el meu enterrament.

Maria.- Què diu? Oh, quina parella! (Interiorment).

Carme.- (La pren de la mà, fascinadora. L'assenta. Maria tremola d'emoció i creu). Extranya conversa, veritat? quan extrany és tot en este món! (Mimosament). Com era la seua rival?

Maria.- No sé... si dec... (Vol marxar i Carme la detura).

Carme.- Parle sense por. Tal com era... Ja sap tot el món que donya Carme va desaparèixer quan don Cosme... Bé, quan Baltassar sorprengué el

cínic del doctor Roig en...Parle, però baixet. Aixina, com jo ara. Don Lluís és al llit. Li havem tret ed cuquet del cervell...Li havem tret, està clar, el dolor de la seua vida...I a costa de sang, generosa sang redemptora. De la sang que jo havia d'haver derramat abans de morir-me. (Esclata en un plor llarg, genolls en terra, recolzant el seu cap en la falda de donya Maria). Perdó, donya Maria, perdó. Jo era mala, molt mala. I he pagat el meu pecat destruant i aventant les cendres de la meua vida. He desaparegut, m'he transformat en una atra dona per tal que don Cosme tornara als braços de vosté, als llavis de les seues filles, al cor de la llar...Perdó!

Maria.- Alce's, donya Carme, alce's. Jo ja no he de dir-li res.

Carme.- Voldria saber, per a la meua interior tranquil·litat si vosté m'ha comprés. Vosté, el meu marit i el dia de demà són les tres coses que m'interessen.

Maria.- Sí, sí, donya Carme. Alce's. (S'alça Carme. Seguidament Maria marxa cap al foro).

Carme.- On va ?

Maria.- M'obliga a marxar la seua declaració i el perdó que m'ha demanat.

Carme.- Estic perdonada ?

Maria.- Sí.

Carme.- Gràcies mil. Ja estic contenta. (Allargant-li les mans). Ara li pre-

que vullga, com nosatros, seguir la farsa. (Suplicant).

Maria.- La... (Extranyant la frase).

Carme.- La farsa, sí. Que sàpia vosté seguir la farsa.

Maria.- Quina farsa ?

Carme.- La que estem representant.

Maria.- Però tot açò és una farsa que vosté ha argüït per a tranquilitzar-me o què ?

Carme.- És clar. I per a tranquilitzar a Baltassar.

Maria.- (Com si haguera estat una revelació). Una farsa per a enganyar a don Baltassar ? Perquè a mi, no; a mi ja no m'enganya qui per locura o per sarcasme m'ha demanat perdó.

Carme.- Extranyes paraules, donya Maria. Els zels, que ara ja no haurien de pesar en vosté, li fan tancar els ulls i la intel·ligència.

Maria.- Vosté és una cínica.

Carme.- Cínica, jo ? Oh, no; no pot snar-se'n ja. Havem de parlar. Sente's.

Maria.- Deixe'm estar... Miserable ! (Marca mutis).

Carme.- Miserable, diu ? Oh, no. Això, no mai ! (Va a la porta del foro, exaltada, i posa els braços en creu barrant el pas a Maria que vol marxar).

No. No marxarà.

Maria.- Deixe'm anar.

Carme.- Impossible. Portaria damunt del front, ara que ja està rentat, la

nefasta paraula. I és precís que vosté l'esborre. És necessari que, a costa del que siga, veja vosté en mi una persona pura, puríssima, com si no haguera pecat mai. Jo ja no sóc Carme, perquè Carme està perdonada; sóc una persona nova.

Maria.- Desvarieja, donya Carme.

Carme.- Estic en tot el meu ser.

Maria.- Deixe'm marxar.

Carme.- Marxar? No.

Maria.- Està loca. (Donya Carme la pren del braç, la fa cap arrere fins el divà, nerviosa. Donya maria tremola de por; ara perd el color, se li afluixen les cames i cau, més que s'asseu al divà).

Carme.- Ací. I quieta. I responga. (Pren una cadira i s'asseu davant d'ella mirant-la fit a fit). I responga, perquè ens va més que la vida.

(Tanca l'ull esquerre i posa tots els cinc sentits en les paraules). Vosté se pensava que trobaria ací el seu marit ? (Pausa).
Sincerament.

Maria.- (Ha sospirat i ha resolt : El tot pel tot). Sí. (Secament).

Carme.- I s'ha equivocat. No està. Ni estarà. I venia vosté a emportar-se'l?

Maria.- No. (Secament).

Carme.- Venia vosté a matar-me ? (Pausa). Diga ! (Pausa).

Maria.- Sí.

Carme.- Un assassinat per amor és sempre un éxit de lectors de diaris.

Venia vosté a assassinar-me. Està bé.

Maria.- I perquè no, si vosté me robà la vida? Seria just.

Carme.- Just serà quan Carme, per la seua pròpia voluntat, decidí desaparèixer del món.

Maria.- Just serà perquè la meua casa estava plena de felicitats. Una dona va robar-me l'amor i des d'aquell dia, filles i esposa foren menyspreades pel marit.

Carme.- I olvida vosté la meua casa? No he perdut jo honra i marit? No he perdut jo el nom i l'existència? Ha estat un mal, un doble mal, i l'únic causant, l'únic miserable, és don Cosme. Ell! Ell, el viciós. Ell, que sense respectar esposa, filles, amic, amiga, goig ni felicitats ho ha fet perdre tot (Pausa). Jo volia tindre un fill que en el matrimoni no trobava i ell, Cosme, no volia augmentar els fills de la seua esposa. Jo era una terra nova per sembrar i ell era un home industriós en sensualismes. Miserable ell, que va destruir a consciència. Miserable ell que... (Transició). Entrava en casa, i mentres deixava el bastó al ponja-robes ja me cridava en els ulls, en les mans obertes i els dits ganxats, per a què anara a ell pausadament, sense fer soroll de passes; si jo tardava dubtant de la bondat dels meus actes tancava els punys en amenaça.

I me castigava a pessics, dolorosos pessics que me transformaven en mansa cordera, dècil a la seua voluntat. Era un dia i un altre dia que jo resistia les tentacions... I ell m'anunciava que em mataria. Un dia em va clavar una galtada perquè me negava al pecat.

Maria.- (Que ha estat seguint amb interés grandíssim esta confessió tan dolorosa com íntima, esclata en un plor apenada pels records). Igual que a mi! Igual que a mi!

Carmeù_ Un altre dia, per dominar-me, em féu sang a un braç. I jo vaig resistir l'escomesa.

Maria.- Igual, igual. Ell és; ell és el culpable.

Carme.- I el dia de l'escàndalo anava arrancant-me el vestit mentres jurava i perjurava amor etern...

Maria.- (Florant). Igual, exactament igual. Aixina... aixina féu en mi quan érem promesos!

Carme.- A vosté ? De faarina ?

Maria.- Sí, ell. Cosme.

Carme.- I caigué ?

Maria.- Caiguí.

Carme.- I vosté no s'entregà voluntàriament ?

Maria.- A la força fón, per a que no saberen els pares cóm m'estimava ell.

Carme.- I vosté, en veritat, era fadrina encara?

Maria.- Sí; però el ser fadrina podria disculpar en certa manera la caiguda per amor.

Carme.- I vosté tenia pares que la guardaren mentres que jo tenia un marit confiat que no es preocupava sino de la seua ciència... (Pausa plena de dolor). Haurà comprés que no tinc jo tota la culpa. (Els llavis de les dames tenen un rictus d'ànima desconcertada).

Maria.- Miserable ! (Amb veu cavernosa. Es refà de repent i sospira un Ah! que és un gemec. S'alça. Donya Carme, també. Les dues es miren els ulls i s'abracen).

Carme.- ~~Qu~~ quant ha descensat el meu cor ! (Lentament s'amollen lliscant els braços d'una en els braços de l'altra fins que se prenen de les mans que encaixen mollament primer i després fortament. Amb gran emoció, tota la resta de l'escena). Adéu.

Maria.- (A passa curta comença el mutis. En ser al foro se gira i, més en el gest que en la boca, diu:) Adéu.

Carme.- (Amb el goig interior d'ésser comprsa). M'ha perdonat !

Don Baltassar per l'esquerra, tot el cap embenat, al temps que ~~en~~

donya Carme es gira.

Balta.- Tu i

Carme.- Oh! Per què et lledes del llit ? (Fingix serenitat).

Balta.- Set. Tinc set. (Té els sentits embotats i parla a crits).

Carme.- (Molt amorosa). Però no has de beure. Seria la teua mort. Després de l'operació, ja veus. Te trobes bé? Te convindria tornar al llit.

Balta.- Estic fluix. Me fa mal el cap. (S'asseu). Tinc el cap buit. I un gust a la boca...Aigua; jo vullc aigua.

Carme.- Digué el metge que no t'en donàrem ni gota.

Balta.- Qui, don Cosme ?

Carme.- Ca! El doctor Valentí, no recordes?

Balta.- Sí, sí; el doctor Valentí... tinc el cap buit, Carlota. Perquè eres Carlota, no? Però quan te sembles a la meua dona!

Carme.- Eh?

Balta.- Només te sembles. Ella té un aire més distingit, més aristocràtic...

Carme.- (Girant la conversa). El metge t'ha fet ja l'operació. Vols vore allò que tenies dins, el...el...?

Balta.- Sí, sí. El...

Carme.- El cuquet...

Balta.- Ah, sí. Jo tenia un cuquet i...ara ja no el tinc.

Carme.- Sí; te l'ha tret el doctor Valentí.

Balta.- Per això tinc el cap buit. (Pausa). Crida més fort, Carlota, que estic sord. L'ha tret per les orelles?

Carme.- Això te passarà prompte. Gita't.

Balta.- Obri el balcó, Carlota. Quant li sembles a Carme...Que entre el sol, la claror.

Carme.- És de nit, Lluís.

Balta.- A qui dius Lluís?

Carme.- A...a tu. (Amb molta temor).

Balta.- Que jo no sóc Baltassar? Jo no sóc l'arquitecte que tenia el cuquet dins del cervell?

Carme.- Si tu vols ser Baltassar, ho seràs. Vols que te diga Baltassar?

Balta.- És clar.

Carme.- Aixina...d'ara en avant seràs Baltassar per a mi.

Balta.- ¿ que fem ací? Açò és l'Hotel, no?

Carme.- Sí, Baltassar. Açò és l'Hotel.

Balta.- L'Hotel on me portaren la mateixa nit que vaig trobar la meua dona.

Carme.- El mateix Hotel, Baltassar.

Balta.- L'Hotel on me feren una operació per a curar-me ?

Carme.- Sí.

Balta.- I...ja estic curat ? (Riu bojament).

Carme.- Sí; curat, ja.

Balta.- I bé; què fem ací? Jo me'n vaig. (Tracta d'alçar-se i no pot).

Carme.- A on ?

Balta.- A buscar la meua dona.

Carme.- A Carme ?

Balta.- Naturalment. És la meua muller. Està ella al meu costat? ~~No~~
No? Jo dec anar al costat d'ella.

Carme.- (Plorant interiorment). Sóc jo, Baltassar, qui ha d'estar al teu costat, sempre.

Balta.- Tu ? Una cambrera de l'Hotel al meu costat sempre? Vosté és Carlota, no? Aquella Carlota que va confessar-me que havia enganyat al marit? Aquella cambrera que s'oferia...per a tot? (Exaltant-se). Vosté és una qualsevol. (Irònicament i agafant-li la barbeta) . A quants no haurà oferit els seus...servicis abans de conèixer-me. Ja, ja, ja! (Riu).

Carme.- (Somrient). Sí, don Baltassar. Vosté me recorda perfectament. Jo sóc Carlota, veritat?

Balta.- Una malcasada és vosté.

Carme.- Sí, sí; la mateixa. Don Baltassar, vosté té bona memòria (Agafa la la capseta amb el cuquet dins).

Balta.- Quina set, tinc. Tu m'has donat alguna mala cosa, Carlota. Tinc set, malcasada, tinc set.

Carme.- Si vosté ho recordarà tot. Mire...

Balta.- Què?

Carme.- Esta capseta.

Balta.- Eixa capseta...

Carme.- I dins, el cuquet que vosté tenia ^{al} ~~dins del~~ cap...

Balta.- Ah, sí. El cuquet del cervell. Cert, cert. Jo tenia un cuquet ací dins... (Se toca el cap). Què és açò ?

Carme.- Són les benes. Té tot el cap embenat, vosté. El doctor Valentí li féu una trepanació i va eixir el cuquet. És este. Brut de sang està, mire'l. Sang de la seua sang, don Baltassar. I sóc jo qui l'ha cuidat. Se n'entrà al cap un dia de primavera en què donya Carme i un amic íntim de vosté... Vosté em va prometre que nosatros dos viuríem junts. Jo sóc la... la seua...

Balta.- Sí, sí, Carlota. Ho recorde perfectament. Jo sóc l'arquitecte enganyat i tu la criada malcasada. I això és el cuquet del cervell. El que me rosegava de dia i de nit, el que me produïa el dolor més

intens que un home pugui sofrir; el dolor de l'ànima. És veritat.

Sent tornar a mi antigues idees, il·lusions antigues. Jo era un home feliç, veritat, Carlota? Qui era jo?

Carme.- Un arquitecte de fama que vivia feliç.

Balta.- Sí, sí; ja sé. Jo havia planejat un palau perfecte per a la dona més perfecta del món, per a la meua Carme. No? Dis-ho tu; confessa-ho tu.

Carme.- (Adolorida i afalagada). Sí. És veritat.

Balta.- I va enganyar-me, ella. Ella! Però...

Carme.- Però què?

Balta.- La perdona.

Carme.- La perdona? A ella? A Carme? A qui fón tan mala?

Balta.- Sí, Carlota. La perdona. Com no he de perdonar-la si el meu amor per ella és tan gran i tan noble? Què podrien fer els hòmens que estimen de tot cor una dona sino perdonar-la quan ha faltat? I què és faltar? (Pausa). Dis-ho, tu, Carlota, si ho saps. Què és faltar?

Va jurar ser fiel eternament? Bé. I si no ho ha segut a pesar de voler-ho ser? A costa de quins sacrificis, a costa de quines coaccions Carme no m'ha pogut ser fiel com se proposava? Ha tingut remordiments? S'ha arrepentit? Ha purgat ja la infidelitat? Ha llavat en llàgrimes la brutícia de la seua ànima? Si Déu perdona, no

nem de perdonar nosatros, mortals i pecadors com som? Quin marit tindrà la consciència tan neta de pecat que podrà tirar la primera pedra?

Carme.- És veritat, és veritat. (Plora amargament).

Balta.- I com estime ja la meua esposa redimida! I potser que l'estat més perfecte de puresa siga aquell que segueix al de l'arrepentiment. L'arrepentiment ens permet entrar al cel després del pecat. I Carme era tan bona! Era tan dolça! Si va faltar bé pot, arrepentida, entrar novament al caliu del meu cor.

Carme.- Sí...; segurament és aixina.

Balta.- Jo la vaig insultar, jo volia matar-la... Però això ho feia fer el geni del mal que em dominava. El mateix geni del mal que permeté que eixe cuquet entrara dins del meu cervell per a què rosegara l'enteniment, els sentits de comprensió i d'humanitat que jo posseïa. Però tot ha passat. Jo he perdonat a la meua Carme i vaig a ella. I ella, plorosa i adolorida, caurà als meus peus...

Carme.- Sí, sí, Baltassar... (Va a agenollar-se i ell l'aparta).

Balta.- Fuig. Què vas a fer? Eres tu, acàs, la meua dona? Vés, que no te necessite. Jo ja estic bo. En companyia del cuquet i xqué del cervell el dolor més intens de la meua vida. Ara ja sóc com els altres hò-

mens. Un home normal. Un home ple de raó, ple d'ús de raó, que compren i que perdona. Ho sé tot. Ho veig tot. Veig passar per davant de mi els amics i els coneguts. Els uns diuen: Mireu-lo: ha perdonat. Està en ridícul. Els altres diran: Mireu-lo: Això és un home. Ell sap de les flaqueeses humanes perquè perdona els pecats de la carn. I jo passaré tranquil, satisfet del meu acte d'amor que m'acosta a la divinitat. (Pausa). I tu, Carlota, perdona i vés un busca del teu marit. (Inicia el mutis).

Carme.- Baltassar! (Suplicant).

Balta.- Què?

Carme.- No marxés sense escoltar-me unes paraules... Jo vaig pecar...

Balta.- No em detingues, dona desventurada. Vaig a Carme; vaig en busca de la felicitat.

Carme.- Baltassar, si jo sóc... (S'agenolla).

Balta.- Te conec bé, Car...lota. Eres la diablesa. (Va a fer mutis).

Carme.- Un segon de temps.

Balta.- Per a què un segon?

Carme.- Per a dir-te que jo... que jo sóc Carme.

Balta.- Qui és Carme? Qui és la meua Carme?

Carme.- Jo. Jo sóc Carme.

Balta.- Ja, ja, ja. (Riu). Tu, Carme? Tu, la meua Carme? Ja, ja, ja.

Carme.- Sí, sí, sí. Sóc Carme. Carme, Carme, Carme. La teua esposa. La teua dona. La teua Carme. La teua. La teua Carme. Teua. Carme. Teua. Carme! (Va repetint, fora d'ella, i com un martell "'Teua'" i "'Carme'").

Balta.- (Somriu. S'acosta. L'observa. Li fa llàstima. Amb el dit índex se barriena el pols). Està loca!

Carme.- No estic loca, no. Sóc Carme. M'has perdonat i fuges de mi. Busques la felicitat i t'apartes d'ella que sóc jo, perdonada. Digue's que em reconeixes.

Balta.- (S'acosta a ella, la mira i somriu). Car-lo-ta.

Carme.- Per que has de fingir més, Baltassar? Diques que saps que jo sóc la teua dona.

Balta.- (L'agafa del braç i la refusa violentament). Calla! No blafemes! Com has de ser tu, podrida, la meua dona?

Carme.- (Decepcionada). No em reconeix. Loco arrematat! (Plora i amb el mocador fet una pilota conté el plor).

Balta.- Mala dona! (Transició). La meua dona no s'oferia als hòmens ni que anara disfressada de cambrera d'hotel.

Carme.- Sóc Carme, Baltassar. Mata'm. Jo no podria viure sense tu després de saber que estic perdonada.

Balta.- Ja te mataran, Carlota, els teus remordiments. (marca el mutis).

Carme.- Escolta, encara. (Resolta, amb un raig d'inspiració).

Balta.- Què volies?

Carme.- Tot ha segut una gran mentira. (Amb fosca veu).

Balta.- El què és una mentira ?

Carme.- Tot.

Balta.- Què és tot?

Carme.- Això del cuquet.

Balta.- Què és això del cuquet?

Carme.- Que no t'han tret el cuquet . que el cuquet el tens dins del cervell, encara.

Balta.- Mentixes, perquè està ací dins de la capseta de vidre.

Carme.- Tot mentira. Tot mentira. Jo no sóc Carme. L'operació és fingida.

«i Carme te vol ; no la trobaràs en casa...Ella, la teua esposa viu en casa de don Cosme. Eixa és la veritat. Desfes-te les benes i voràs com no hi ha ferida . No ha hagut trepanació. Tot és una farsa.

Balta.- i esta sang?

Carme.- Farsa. Lleva't les benes i ho comprovaràs.

Balta.- (Suggestionat se desfà les benes i se palpa el cap). Com?

Carme.- No tens res. No hi ha altra veritat sino la de la teua deshonra.

Balta.- Carlota !

Carme.- Els dos amants volen fer-te vore que estàs loco per a viure una vida de desvergonya.

Balta.- No mentixques, Carlota, perquè em destroces el cor.

Carme.- Per a què mentir? Veges ,veges si dins del cap tens o no el cuquet que te rosega.

Balta.- Sí, sí. És cert. Ara, ara el sent ací dins. El tinc dins del cervell.
(-ovent el cap per a cerciorar-se).

Carme.- (Florant de goig). Si jo no podia enganyar-te.

Balta.- ¿ tu saps si ella estima a don Cosme ?

Carme.- En tota la seua ànima.

Balta.- Aixina, jo...

Carme.- Estàs abandonat d'ella.

Balta.- Abandonat ?

Carme.- Sí; abandonat com no has estat mai. (Infiltrant-li odi). Hauries de vengar-te.

Balta.- (Agafant-se el cap). Ai, ai! El cuquet!

Carme.- Vengança, don Baltassar, vengança!

Balta.- Sí, sí, Carlota, vengança (S'acosta a ella). I com m'envengaria?

Carme.- Estimant una atra dona. Estimant-me a mi, jo que ho sé tot. (Amb unes llàgrimes molt grosses als ulls que devallen lentament).

Balta.- Ara?

Carme.- Ara.

Balta.- Ací mateix?

Carme.- (tota tremolant). Ací mateix.

Balta.- Vine als meus braços, Carlota. (Ella se llança als braços d'ell).

Carme.- Ai! (Crit de goig).

Balta.- Eres meua. (L'agafa de la cintura i la llança violentament contra el divà. Se fa obscur i res no es veu a l'escena durant els sis segons de duració del següent diàleg:) Meua?

Carme.- Meua.

Balta.- Per sempre?

Carme.- Fer sempre més! (S'encén la llum. Ara hi ha més llum que no durant tot l'acte).

Carme i Baltassar estan molt separats i es miren amorosament, amb plena satisfacció, sense rubor ni escàndol.

Honor.- Senyors... (Des de la porta del foro). El sopar està a punt. quan els senyors vullguen seran servits. (Mig mutis).

Balta.- Espere un minut, Honorat. (Li dóna la capseta del cuquet). Prenga.

Honor.- Què he de fer d'açò?

Balta.- El que vosté vullga. Era una farsa. Pot, si vol, provar de destruir-la.

Honor.- Està bé. (mutis).

Balta.- I tu, (A Carme) vine al meu costat dret .Baixarem al menjador i ens presentarem en societat. Tu, com si fores Carme. Jo, com si fóra el teu espós. (La pren del braç. Ella va plena d'orgull i interiorment humil. Inicien el mutis. Ell va gratant-se el cap com tractant d'arrancar-se alguna cosa que el molesta. Mou el cap per cerciorar-se si té o no dins del cervell el cuquet. Ella el mira amb esglai. En arribar al foro es deturen. Ell, amb els ulls fora de les òrbites, l'esguarda fit a fit. Ella, tremolosa, tanca els ulls. Ell, amb les dues mans, li pren la cara i apassionadament li besa el front. Ella quasi es desmaia d'angoixa). Pren, oh dona, que no sé d'on vénis i on vas, el bes més pur de tota la meua vida! (Agafats de les cintures fan mutis, molt juntets).

T E L Ó

El cuquet del cervell

T E R C E R M O M E N T

Hall, amplíssim, en un xalet vora la mar, la qual es veu al fons. Al foro gran porta de cristalls que dóna sobre una terrassa amb molts testos de flors. La terrassa avança sobre un jardí. Està limitada al fons per una barana de pedra. En el hall, sillons de vímens i una taula amb llibres, revistes, diaris i la capsa de vidre amb el cuc, viu, de don Baltassar. A dreta i esquerra, portes. Arquitectura, ornamentació i moblatge, d'estil. Comença l'acció en les hores solejades del migdia.

En alçar-se el teló Baltassar està vora la taula parlant amb el cuc de la capsa. Per fer moure l'animaló el punxa de tant en tant amb una vareta de metall que brilla.

Balta.- (Vestix pijama). Xissst...Xissst. Estàs dormidet. Xisst... No et moues ? Fa bon sol, cuquet meu. Xissst... Voldries eixir del teu palau de vidre, veritat ? Passejar la casa, baixar al jardí, arribar a la platja, estar vora mar; voldries...Ah, i si puñeres fugir, fugiries, no? Xissst... Un dia he de donar-te solta, cuquet meu, a vo-

re com te comportaves en la vida. No coneixeries el món, segurament. Ni sabries ~~trobar~~ trobar la fulleta tendra, ni la flor de colors vius, ni el lloc just on es replega la felicitat. Em pense que hauries de tornar al teu palau, a la torre d'ivori del teu capficament ben lluny dels espectacles del món i dels cinismes de la societat... quan bé se viu, cuquet meu, apartat de la humanitat.

Carme.- (Vestix elegantment roba d'estiu). Baltassar, quin dia més esplèndid per a fer una excursió en el xic pel mar o per la muntanya!
(Ve del jardí amb un pom de roses vermelles a la mà. S'acosta a la taula observant amb recel la cara del marit).

Balta.- Carmeta meua.

Carme.- No vols eixir a passeig? El dia és magnífic. Volaries prendre el bany? La platja està pleníssima de gent. El xic ha donat la lliçó i ara juga en la arena. Fa un sol!

Balta.- No vols acostar-te a mi?

Carme.- Però si estaves parlant asoles! Fa uns dies que no te veu ningú.
(Posa les flors en un gerro que hi ha damunt la taula. Ordena llibres, papers, etc.).

Balta.- Eres feliç, Carme?

Carme.- (Amb molta alegria). Sí; Baltassar; sóc feliç. Com una joveneta de quinze primaveres. Se pot dir això sense fer el ridícul?

Balta.- Quinze primaveres ?

Carme.- I acabadeta de casar.

Balta.- I pensar que estem arrapant els quaranta, Carme.

Carme.- que li fa quan se naix dos vegades.

Balta.- i per cert que la segona ha segut la bona.

Carme.- Certament.

Balta.- La que ens ha donat un fill.

Carme.- Ell ha vingut del cel quan calia que vinguera. Ha baixat a l'hora justa. Tocà a la porta del nostre pit i nosatros ens quedàrem escoltant el soroll que li feien les ales... Quin angelet ens ha eixit. Saps la seua darrera aventura?

Balta.- (Vol recordar alguna cosa important i es martiritza perquè no pot).
Escolta, Carme...

Carme.- (Tota alarmada). Que tens?

Balta.- Quin nom li hem posat al nostre fill?

Carme.- (Amb naturalitat com si no s'haguera adonat de la seua amnèsia).

Pau; li diem Pau.

Balta.- Ah, sí. Pau. I què ha fet el nostre Pau?

Carme.- Voràs. (Amb nerviosisme no exagerat). En acabar d'esmorzar agafà el seu cotxet i marxà cap al camí. Vora el dipòsit de la gasolina hi havia un turisme parat. Què fa el xic? Nuga el cotxet a l'auto gran. Este arranca a bona velocitat i el nostre fill viatja a remolc uns quants quilòmetres. Quan els senyors del cotxe gran s'adonen del polissó el retornen al poble on el replega la profesora tota esglaiada, més morta que viva mentres que ell...

Balta.- Estupendo! Magnífic! (Aiu a crits). Tenim un fill de l'època. Dinàmic! Estupendo! I ara estarà cavillant una atra aventura eixe "homenet" de quatre anys.

Carme.- Se l'ha endut la nurse a la platja.

Balta.- Ah, el nostre Pau! Quin don Pau serà eixa criatura! Jo tinc l'esperança que el nostre fill serà tot un caràcter.

Carme.- I jo també...

Balta.- Te sembla tant...

Carme.- I a tu; te semblaria més si no estigueres ficat tantes hores ~~en~~ dins de casa.

Balta.- És veritat, Carme. Ací me passe els dies. Però se viu tan bé tancat dins la gàbia dels propis pensaments !...

Carme.- Hauries de vindre més a les meues habitacions. Has de baixar al jardí, pujar al guardamar, entrar al meu gabinet... quina saleta d'estar més agradable ! Al nostre Pau ni li plauen estes vidrieres, ni vol estar tancat entre quatre parets.

Balta.- Cadascú viu bé dins del món seu món, Carme. Però eixiré, t'heu prometat. (Pausa). Me trobe tan bé ací... (Pausa). Només m'agrada eixir de nit, a fosques. A les palpentes ixc ~~que~~ de la meua habitació i en els ulls tancats veig millor el camí per anar a buscar-te...

Carme.- (Amb gest de disgust). Baltassar, no digues eixes coses...

Balta.- He de confessar-te una cosa.

Carme.- Quina ?

Balta.- (Capficat). No; dos coses.

Carme.- Vegem quines coses són.

Balta.- (Acosta la cadira a Carme i li posa el braç al muscle). Jo agafe la llanterna... (molt amorós).

Carme.- Quina llanterna ?

Balta.- (Senyala la capsa del cuquet). Esta. Fa una llum ! I quan aplegue als peus del teu llit la deixe en terra...

Carme.- Animalet ! Perquè fas això ?

Balta.- No sabria besar-te si el cuquet no estiguera present.

Carme.- Vinga, calla. No digues despropòsits. (S'alça disimulant malhumor).

Balta.- Cert. No t'enganye, Carme; te dic la veritat. (Exaltant-se). T'heu jurat. Este cuquet, esta lluernia illumina els camins de la meua vida.

Carme.- (Soffrint i contenint-lo). Ho crec, Baltassar. Ho dius tu i m'heu crec. (Pausa. Ell la mira d'una manera extranya. Ella ho observa, somriu forçadament i sospira). Anem, Baltassar? Hui anirem a la platja. Fa dos mesos que no ixes de casa... Anem, Baltassar, a que te pegue l'aire i el sol...

Balta.- (Capficat). Vine, escolta.

Carme.- (Amorosa). Què vols?

Balta.- Ací! (Pegant-se palmadetes als genolls). Senta't. Ací! Als genolls.

Carme.- (A poc a poc, temerosa de ~~no~~ creure i de desatendre'l. Se senta a la punta dels genolls). Ja estic. Què volies?

Balta.- (L'agafa dels braços tendrament. Una gran emoció en els dos). M'escoltes ja?

Carme.- Sí.

Balta.- En totes les ~~set~~ teues cinc potències?

Carme.- Sí. Dignes.

Balta.- Mira'm la cara. (Ella es gira cara a ell). Quan de nit ixes de les

meues habitacions i vaig a trobar-te, la capseta té una llum fosca, morada, de patiments, i tot jo tremole. Tinc aleshores tota l'emoció i tota l'alegria de l'home descastat que va a furtar al veí la millor fruita de l'hort del seu matrimoni. I te trobe, a tu, blanca, neta i abandonada com una magnòlia al jardí d'aire perfumat i tebi. I te prenc les mans; tu està dormideta i te bese les galtes pensant en la infelicitat de l'home que acabe de deixar, per a glòria meua, tancat i barrat en les parets de la meua habitació de dormir.

Carme.- Afluixa les mans, Baltassar, que me fas mal. (Suplicant).

Balta.- És que jo sóc el lladre del meu propi amor.

Carme.- Baltassar... (Suplicant).

Balta.- I quan despertes... quin goig tens quan en obrir els ulls i els braços em veus dins les anelles del teu interès.

Carme.- Em ferixes l'ànima quan em dius eixes coses, Baltassar.

Balta.- I tu, a qui estimes més? A qui se queda apartat de tu o a qui en la fosca t'estima...?

Carme.- Baltassar! (Torca furtivament una llàgrima. Reacciona i s'alça. Enèrgica, ara). A tu, te vullic. Tal com eres. A tu, Baltassar. Al meu espós, vullic. (Transició. Somriu i li passa les mans pels ca-

bells). Tu no saps qui eres?

Balta.- Ai, Carme, Carme, Carme,.. I quins desitjos he tingut sempre d'olvidar-te, i esta és l'hora que no he pogut traure't del cervell.

Carme.- Vols vindre a la platja?

Balta.- (Clava ~~els~~ la mirada al lluny). No! (Sec).

Carme.- Buscarem ~~el~~ el xic. El portarem a casa en cadireta d'or.

Balta.- No! (Sec).

Carme.- Esperarem en la terrassa el correu del migdia.

Balta.- No! (Sec).

Carme.- Ara que pense, Baltassar. Han portat el caixonet dels perfums.
Anem a vore'ls?

Balta.- No! (Sec).

Carme.- (Amorosament i quasi plorant). Volies alguna atra cosa de mi, Baltassar?

Balta.- (Que ha comprès la sequedat de les seues respostes). Vés, Carme, vés. Passeja't. Distrau-te. És un sacrifici massa gran el que fas per mi. Vés. Perdona'm.

Carme.- No hi ha sacrifici. Només vore't ja estic contenta.

Balta.- Vés, Carme.

Carme.- Te quedes ?

Balta.- Sí. (Ix, lentament, Carme, iniciant el mutis. En arribar a la porta de la dreta se gira per a saludar amb la mà). Carme! (L'ha vista marxar i els ulls se li omplin d'illusions). Vols que vagi en tu?

Carme.- És clar. (S'acosta a ell, contenta i amorosa).

Balta.- No sabia com dir-t'heu per a no enfadar-te. (Molt amorós).

Carme.- Enfadar-me, jo? +impossible. Anem. Passejarem pel jardí. Arribarem a la platja, si vols. Ara ja estarà més plena de gent. Durem el tapasol si el sol et dóna pena... (Mentre Carme va parlant Baltassar busca alguna cosa pels calaixos de la taula. No troba).
Què busques?

Balta.- La llanterna; però no em fa falta. És de dia. Ai, quin cap el meu. (Queda pensatiu). Ah, sí; la pila. La porte damunt. (Trau de la bolxaca una pila elèctrica, l'encén, agafa l'esposa del braç i marxen cap al foro tractant de no topetar amb els mobles).
A on anem?

Carme.- A on tu vullgues.

Balta.- Cert? On jo vullga? Espera. (Torna, ràpid, a la taule i agafa la capseta de vidre. Carme ho mira amb esglai i terror). Carme! Tu, davant! (Imperatiu. Ella abaixa el cap i avança cap al

foro). Carme! quieta! On vas ?

Carme.- On tu manes.

Balta.- Vine ací. (Ella se li acosta). ~~Ana~~^{àvem} a la platja, Carme; anàvem on tu volies fent-me creure que era on volia jo. Però no serà, ja. He vist el perill. Sé que el perill està vora la mar dels cent camins del món. Hi ha perill, Carme. Ni vas tu, ni vaig jo. No veus el perill? No sents ~~en~~ la remor del perill? Sí, s'acosta a la casa. Ara ja està dins del jardí. (Exaltat i il·luminat)

Carme.- No hi ha cap perill, Baltassar. Tin confiança en mi.

Balta.- Ai, Carme, que les dones no veieu els perills que vos envolten. Però vull salvar-te. Jo no vaig a la platja. Tu vine en mi. (Amb molt de recel i com si s'illuminara amb la capseta de vidre fa mutis per la dreta seguit de Carme i aquesta, quan està vora la porta se deté sorpresa per l'aparició de Cosme pel foro).

Cosme pel foro elegantment vestit.

Cosme.- Carme!

Carme.- Tu !

Cosme.- Sí; sóc Cosme.

Carme.- Marxa. No entres en esta casa.

Cosme.- Se diu prompte "'marxa'". S'escolte prompte eixa paraula, però tard s'ha de realisar una tal cosa. Marxar! Marxar, quan vinc a posta per vore't, per parlar-te i per escoltar la teua veu. (Transició). Als teus peus, senyora, amiga meua. (Pausa). Estem a soles? Puc parlar llargament dels nostres interessos cordials? No li fa res que no respongues en estos primers moments. Estàs excitada, veritat? La sorpresa, naturalment; la sorpresa de vórem en esta casa on no m'esperava ningú.

Carme.- Estàs ben equivocat. Baltassar ha intuït la teua presència.

Cosme.- Intuïció? M'haurà ~~nomenat~~ ^{nomenat}, ell...

Carme.- Baltassar t'ha nomenat "'el perill'".

Cosme.- Hi ha teories velles que encara estan de moda. És una demostració que Baltassar no està curat del tot. La locura fa possible moltes coses... (Carme, que no pot resistir la presència de Cosme; es mou nerviosa pel hall). I farà possible que nosatros tingam una vida nova.

Carme.- Què ensomies?

Cosme.- "o res. Saps que han passat uns anys des de la vostra fugida de la ciutat. Ha passat temps, però no l'estimació que te tenia.

Mestres tant jo he resolt moltes coses per a poder dispondre de la nostra llibertat.

Carme.- Quines audàcies són eixes?

Cosme.- No cap audàcia. Tu, com que t'agraden les complicacions, dius audàcia al plantejament de la solució normal de les nostres vides. Jo sóc més senzill. M'agrada la línia recta. He presentat petició de divorci... (S'assenta).

Carme.- Tu? Contra donya Maria?

Cosme.- Sí, jo. I com que Maria és comprensiva i sap que el meu cor busca el teu, la nostra separació serà una qüestió de poc de temps. Jo he vingut, precisament, per a parlar-te d'això.

Carme.- Tuè se m'endona dels teus propòsits? Faries molt bé d'anar-te'n ara, abans no obrires de nou la boca. Les teues paraules envenenen l'aire d'esta casa.

Cosme.- Ja m'esperava una resposta semblant. I ja veus: ni me'n vaig, ni vullc callar-me.

Carme.- Eres el cínic de sempre.

Cosme.- L'enamorat de sempre sóc, Carme. L'enamorat de qui encara me vol. (S'alça i tracta de prendre-li les mans. Ella li fuig i ell torna a sentar-se). Me fuges, Carme, quan hauries de vindre al

meu costat a escoltar la meua paraula amorosa. (Amb veu més baixa). He vingut a demostrar-te la conveniència de prescindir en absolut de Baltassar...

Carme.- Calla i no digues blasfèmies!

Cosme.- La seua locura, incurable ja, és motiu més que suficient...

Carme.- Calla, calla! Quin sarcasme, vindre a proposar-me un crim! Abandonar jo Baltassar? Ni que fores tu les ninetes dels meus ulls!

Cosme.- De manera que...no?

Carme.- No!

Cosme.- Pensa-t'heu.

Carme.- Ja està pensat. No mai!

Cosme.- Però en enviudar...ja acceptaries la meua companyia...

Carme.- Què te proposes?

Cosme.- Jo voldria la teua felicitat i la meua, unides. Ajuntar les dos vides coste lo que coste.

Carme.- La meua felicitat està en el compliment del meu deure d'esposa.

Cosme.- D'esposa, no. D'enfermera.

Carme.- D'esposa i d'enfermera alhora si vols dir-ho aixina.

Cosme.- Saps que te vulic i que per aconseguir-te he de fer tot el que calga fer. Seràs meua una altra volta.

Carme.- marxa.marxa,perque voràs com a una dona submisa li brosten un- gles que arrapen.

Cosme.- Ungles les teues mans tan fines? No recordes tu les nostres ho- res dolces i insuperables?

Carme.- (Mig plorant).Eres un perfecte canalla.Aixina,sense eufemismes. Canalla! (Cosme somriu).Véns a recordar els nostres malpassos en un moment de dolor i de desesperança...marxa,he dit!

Cosme.-Saps tu que està dient? No recordes qui ha segut el teu únic amor?

Carme.- Prou,ja.Sóc la senyora d'esta casa.Vaja vosté per les bones o per les males l'hauran de traure d'ací.

Cosme.- Saps tu que has dit? Olvides tu que jo sóc...el pare del teu fill!

Carme.- (Horroritzada).Oh,no! No eres tu el pare del meu fill!

Cosme.- (Aiu). Com a pare del teu fill tinc els meus drets.

Carme.- No cap dret tens,tu.

Cosme.- Ja sap el teu marit que jo sóc el pare del teu fill?

Carme.- Vés-te'n!

Cosme.- Escolta,Carme.Vinc a salvar-te la vida.Si ell tinguera algun dubte... Si jo li insinuara...

Carme.- No és possible que sigues tan roin.Vés,vés i deixa que plore els

meus remordiments.

Cosme.- Veus tu com confesses ?

Carme.- Dignes, vols destruir l'encant del meu sacrifici?

Cosme.- Je vullc encara perquè tu eres el meu passat, tant com jo sóc el passat teu. Ningú no podrà impedir que jo estiga present en tots els actes de la teua vida. Estic incrustat a tu. La nostra sang i la nostra carn, pastades, fundides, han produït el nostre fill. I com ell és tota la teua vida, en eixa vida teua estic jo i vinc a per tu perquè vinc a retrobar-me. Me perteneixes...

~~Alguns moments~~ (Apareix a la porta de la dreta Baltassar. Escolta i somriu, sarcàstic. Li tremola la mà esquerra en què porta la capseta de vidre, mentre la mà dreta dins de la boixaca d'on trau a poc a poc una pistola).

Carme.- Vés-te'n! Fuig! Eres el pecat turmentador!

Cosme.- Sóc el passat que no vol perdre ~~W~~ el pervindre. Anem-se'n, Carme. El dia és esplèndid. El dia és blau, dia de Primavera, com aquell en què, per primera vegada, ens juràrem amor; com aquell en què per vegada primera unírem els nostres llavis. Anem-se'n, Carme. La vida ens serà amable i són amples els camins. Ens espera la Vida, Carme... (L'agafa de la mà i tracta d'emportar-se-la).

Carme.- Solta'm!

Cosme.- Anem, Carme, ara que encara florixen roses en les teues galtes i lliris en el teu front...

Carme.- Solta'm! (Fuig. Cosme se precipita per a agafar-la de nou).

Baltassar avança fins al centre de l'escena interposant-se i deixant la pistola en la bolxaca. Deixa caure la capsa de vindre en terra i fa gests i posat d'inconsciència).

Balta.- ~~Hi~~ Carme!

Carme.- Baltassar, salva'm!

Balta.- (A don Cosme). Qui eres, tu?

Carme.- (Amb veu apagada). És don Cosme, el causant de les nostres desgràcies)..

Balta.- Potser sí que és ell. (Avança i Cosme es fa cap endarrere).

Carme.- (Amb igual veu). És ell, que venia a robar-te la felicitat. ~~WAAAAA~~

Balta.- Potser sí que pensava robar-me la dona. (Avança més).

Carme.- (Amb la mateixa veu que abans). És ell, el perill que tant temies

Balta.- Oh!... (Són ja a la balconada sobre el jardí. Baltassar, amb els dits ganxats es llança al coll de Cosme).

Cosme.- Ai! (Un crit tot ple de dolor i esguardant la Carme).

Carme.- Déu meu! (Els dos homes en la lluita cos a cos han anat w cap els graons de l'escalinata.Pausa.Han fet mutis.Carme, esglaiada, escolta el scroll dels cossos que rodolen.Sona un dispar,dins, on se suposa que són els lluitadors). Qui?(queda immòbil,horroritzada).

Entra Baltassar despeninat i amb la pistola a la mà.Pega una forta patada a la capseta de vidre.Llança la pistola a terra.

Balta.- Ja està, Carme. Ja està tot.

Carme.- mort?

Balta.- Sí. (La baixa al prosceni agafada del braç violentament). L'he mort, Carme, l'he mort.Per tu.Perquè he vist que te desesperava. Perquè he vist, ara, que me volies de veres.(Carme plora).Alegra't Carme,alegra't.Ja no existix el passat.Ara ens voldrem intensament.Mai no ens havíem comprés millor que ara.

Carme.- És en sang, Baltassar, que s'acaba la nostra tragedia.

Balta.- És natural, Carme.Sóc un criminal.He assassinat.Però...(Somriu). Sóc un loco.Havies olvidat que sóc un loco? Havies olvidat que

tenia un cuquet al cervell? Ell ens salvarà si no podem escapar-nos. (Fa sonar un timbre prement un botó de la paret).

Carme.- Sí, eixim d'ací. Però tu no estàs loco', veritat? Tot ha segut una farsa, no?

Balta.- Xissst...Calla! (Observa a totes parts).

Carme.- Dis-me que has simulat anys i anys...

Balta.- Silenci! (Té por que escolte algú).

Carme.- Tu volies vengar-te i t'has vengat ja, no és això?

Balta.- Xissst!.Calla, que les parets poden oir-te. Has de saber mentir. Pel nostre fill i per la nostra vida futura, mentix.

Carme.- Però digues-me si ho has fet aposta anys i anys...que no estàs loco.

Balta.- Quines ganes de trencar l'encant. Loco estic! Loco d'amor! Loco, per la meua Carme redimida.

Criat i Criada per l'esquerra. A poc, Xofer.

Criat.- Senyor?

Criada.-Senyora?

Balta.- Aneu al jardí. Acabe d'arrancar un full al llibre de la meua

vida. (Mutis els criats, depressa, pel foro).

Xofer.--Senyor...

Balta.-- El cotxe està a punt?

Xofer.-- Quan el senyor vulga.

Balta.-- Pose'l en marxa i, ràpid, ens portarà més allà de la frontera.

Xofer.-- França? Portugal? Gibraltar?

Balta.-- És igual. La qüestió és evadir-nos. (Mutis el Xofer).

Carme.-- Baltassar, explica't!

Baltas.-- Ha desaparegut el cuquet del cervell. Ara ja està clar tot.

(L'abraça molt amorosament). No recordes que un dia vaig dir-te

"quan podré viure com cal viure"? Ara, Carme, comença de nou

la nostra vida. (S'agafen de la mà i somrients i animosos ini-

cien el mutis pel foro. Es gira Carme cap a la casa i cri-

da plena d'optimisme):

Carme.-- Pau! Pau! Emportem-nos el fill!!

Balta.-- (Radiant de goig). Pau! Pau!

TELÓ

Fi de l'obra